Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...нинай 1921 оной ...иин 21-hээ гарана | № 133 (16356) | 1983 оной июнин 9, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

«ВЕНЕРА-16» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

СОВЕТ АВТОМАТ ХОЁР СТАНЦИ ҮҮРЭЙ СОЛБОН ТЭЭШЭ ЗАМДАА

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Замбуулинай дайдые, Нарата юртэмсын планетэнүүдые шэнжэхэ программатай зохилдуулагдажа, «Венера-16» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станци 1983 оной июнин 7-до Советскэ Союзhаа ниидхүүлэгдэбэ.

Түхэл шэнжээрээ ба табигдаhан зорилгоороо «Венера-16» гэжэ станци 1983 оной июнин 2-то табигдаhан «Венера-15» станцитай адлирхуу юм. Станцинууд хараалагдаhан замаараа ниидэнэ.

«Венера-15» станцидал адли, «Венера-16» станци 1983 оной октябрь hарын эхеэр планетын оршондо хүрэхэ байна.

«Венера-15» болон «Венера-16» станцинуудай ниидэлгэ Үүрэй солбоной элдэб районууд дээгүүр комплексно шэнжэлгэ хэхэ. Үүрэй солбоной хэмжэл доро хоёр станцин нэгэн доро хэhэн научна шэнжэлгээнүүд Нарата юртэмсэ Гэзэгтэ эрээ дүтэ орондог планетын ниоруу болон агаар тухай абтаhан мэдээсэлнүүдые ниилээд үргэдхэхэ байна.

Замбуулинай холын зайда холбоо тогтоохо түбhөө «Венера-15», «Венера-16» станцинуудай ниидэлгэ залан хүтэлбэрилэгдэнэ.

Автомат станцинуудай түхеэрэлгэнүүд аппаратура hайнаар хүдэлнэ.

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй VIII сесси тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сесси Соведүүдэй байшангай конференц-залда 10 сагта нээгдэбэ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ депутат М. В. [illegible]коев сессиие нээбэ.

Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат М. М. Гась... элидхэлээр Мухар-Шэбэрэй һунгуулиин 126-дахи округ... депутат Мартемьян Алексеевич Спиридонов, Ивалгын һунгуулиин 156-дахи округ... шэнээр һунгагдаhан депутат Анна Геннадьевна ... мэдэрэхэ тухай Верховно Совет баталан абаба.

Сессиин зүбшэхэ зүйл нэгэн дүүргаар баталагдаба. Республика доторо автомобилиин харгынуудые барилга ба ашаглалые сайжаруулха хэмжээнүүдэй тухай, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжэн комиссинуудай бүридхэлдэ зарим хубилалта оруулха тухай, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай асуудалнууд зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо депутат В. Н. Черныш «Республика доторо автомобилиин харгынуудые барилга ба ашаглалые сайжаруулха хэмжээнүүдэй тухай» элидхэл хэбэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ арадай депутадууд Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат В. П. Убеев, КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь депутат С. Б. Жаргалов, Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат К. М. Шурыгин, КПСС-эй Хиагтын райкомой нэгэдэхи секретарь депутат К. Д. Лубсандоржиев, Бэшүүрэй районой Бодонгуудай совхозой малшан, депутат Ц-Д. С. Бадмажапова, КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь депутат В. Д. Тахаанов, Захааминай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат С. Л. Гатапов, республикын худөө ажахын министр депутат В. У. Дарханов, «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор депутат В. Р. Ворожейкин, РСФСР-эй автомобилиин харгынуудай министерствын главкын начальник И. Г. Будкс, автомобилиин харгынуудые баридаг ба ашаглалдаг управлениин начальник Н. С. Гринчишин, Ахын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ц. Норбоев, транспортна управлениин начальник В. Н. Индеев, «Эрхүү — Улаан-Үдэ» гэhэн автомобилиин харгын управлениин начальник А. Ф. Терлецкий, КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой нэгэдэхи секретарь депутат Н. Н. Крючков гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэлгэhэн асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Совет дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь депутат И. Д. Черчиков Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжэн комиссинуудай бүридхэлдэ зарим хубилалта оруулха, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай элидхэбэ. Тэрэнэй элидхэлээр ёhоор Верховно Совет зохихо хуули, тогтоолнуудые баталан абаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сесси энээгээр хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

БАЯРАЙ ҮДЭШЭ

Агууехэ поэт А. С. Пушкинда, тэрэнэй оюун бэлигтэ, түрэhэн үдэртэ зорюулагдаhан баярай үдэшэ июнин 6-да Москвада, Соведүүдэй байшангай Колонно залсоо болобо. Россин гайхамшагта хүбүүнэй түрэhэн үдэр совет уран зохёолшод, литература шэнжэлэгшэд, эрдэмэй ба искусствын ажал ябуулагшад, гадаадын айлшад ниислэл хотын эгээл эрхим залнуудай нэгэн соо суглараhан байгаа.

РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат поэт С. Смирнов энэ үдэшые нээбэ. Ленинскэ шангай лауреат поэт Е. Исаев Пушкинай ажабайдал, ажал ябуулга тухай хөөрөө.

Олон хотонуудай, союзна республиканууда литературана олониитын түлөөлэгшэд энэ үдэшэ дээрэ үгэ хэлэбэ. Түгэсхэлдэнь А. С. Пушкинай зохёолнуудаар бүридүүлэгдэhэн концерт табигдаба.

(ТАСС).

Ю. В. Андропов М. Койвистотой хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов Финляндиин Республикын Президент М. Койвистотой июнин 7-до Кремль соо хөөрэлдэбэ. Хани барисаанай ба үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр талые hонирхуулhан асуудалнуудаар hанамжануудаа халан абалсаhан байгаа.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-60

...АРИЛГАЯ ДҮҮРГЭБЭ

...эй нэрэмжэтэ колхо... ...ршэлтэй механизатор ... Раднаевич Онхоновой ...рилдэг тракторно-тэ... ...жалай бригадын кол... ...ажахын тоосоогоор ...эй ашагар байгша он... ...гектарта ороohото ...нуудые тариха хүдэл... ...бултанhаань урид ту...

...ын түрүү тракторист... М. Дорофеевэй, А. О. ...эй даадаг тарилгын ...удта Галина Балбуре... ...ентина Жамбалова хо... ...ьщигүүдээр ажалла... ...нэр hүүлшын үдэр ...арта обёос hайн шэ... ...эр тарижа дүүргэбэ. ...ын агрегадуудай hаад... ...хүдэлхын тула үрэпэ ...саг соонь ороohоной ...удтэ шэрэжэ асарха ...лээд ехэ удха шанар... юм. Тиимэhээ колхо... ...лени энэ хэрэгые дүршэлтэй жолоошодто даалгадаг байна. Саянай транспортна предприятиин жолоошон Александр Викторович Бобков эдэнэрэй найдабарииe хариюулжа шадаа. Тэрэ даалгагдаhан ажалдаа эзэн ёhоор хандадаг, үдэр бүриннгөө нормые үлүүлэн дүүргэдэг хүн юм.

Тракторна бригадын бригадир нүхэр Б. Р. Онхонов наhаараа хэды залуушье hаа, коллективые хүтэлжэ шададаг, ажалай болон гүйсэдхэлгын журамые наринаар сахидаг байна. Иигэжэ ажаллахадаа тус бригада урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлжэ шадаха юм.

Эдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ хүршэ хүдэлдэг М. С. Илтаковэй даадаг звенодо хамhалсажа захалба.

И. ФЕДОРОВ.

Түнхэнэй район.

Зэдын районой Боонцин совхозой hүнэй хоёр фермэдэ 24 hаалишад хүдэлдэг юм. Дүй дүршэлөөр баян hаалишад Анна Измайлова, Анна Прошутина, Екатерина Ануфриева, Агния Буркова гэгшэд жэлhээ жэлдэ үнеэн бүриhөө 2500 килограмм hү haадаг магтаалтай.

Совхозой hаалишад гүрэндэ hү тушааха түсэбөө июнин 20-до дүүргэхэ зорилготой оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү hаалишан А. Ф. Прошутина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

...риинхидой үүсхэл дэмжэнэбди

...АЙНААР ХҮДЭЛХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

...ан бүхэнэй үнинhөө hэтэ хүлеэдэг нам... ...лаахан нажарай бэл... ...хаhа саг одоошье ...ерэбэ. Зундаа үхэо... ...hүрэгөө ногоо элбэг... ...шээридэ hайнаар ма... ...шэгнүүрыень нэмээ... ...алуулхые оролдодог Харин hаалиин фер... ...эй коллектив энэ ху... ...о сагаан эдеэ элбэг... ...гаргаша багатай... ...э продукци абахын ...шадал сооханоо тэ... ...Иигээд ерэхэдээ нии... ...hа мал даажа абаад ...лагшад зунай бэл... ...үедэ hү, мяха ...үйлэдбэрилхын түлөө хоорондоо мүрысэн ...а, горитойхон ам... ...үйладаг заншалтай

...hаяхан Хорин рай... ...ахынуудай мал ажа... ...үдэлмэрилэгшэдэй зу... ...шээриин үедэ аба... ...алис уялгануд рес... ...скэ болон районой ...удтэ толилогдожо, ...анхарал татаhан бай... ...эр нажарай hара... ...үхэрнүүдэй, хонидой ...горитойгоор лэ... ...hү ехээр hаажа, гү... ...тушааха зорилго ха... ...а, эмхидхэлэй, бэ... ...ехэхэн хүдэлмэри ...захалhан байна. ...ынгаа мал ажалай ...хүдэлмэрилэгшэдые ...мүрысөөндэ урь... ...hайхан үүсхэл гар... ...арга боломжонууд ...совхозойхиhоо үлүү ...гэжэ тэмдэглэл... ...эhээ олоной эдэб... ...ые бадаргажа үүс... ...гаhан Хорин рай... ...ахынуудай hаали... ...шэдэй, хонишо... ...е манай Культу... ...ын коллектив гүй... ...ан дэмжэжэ бай... ...дүүлнэ.

...фермэдэ долоон ...ажалладаг. Бүхы... ...шахуу үнеэн, гун... ...уhалагдана. Һүү... ...ээр манай коллек... ...ынгаа гурбан фермын дундаhаа эрхимлэжэ, социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлээ юм. Тодорхойлбол, жэлэй эхинhээ хойшо үнгэрhэн дүрбэн hарын дүнгөөр фермымнай hаалишад үнеэн бүриhөө 676 килограмм hү haahан байна. Тиихэдэ Б. Улзытуевай, В. Чердоновой даадаг коллективүүд энэ хугасаа соо үнеэн бүриhөө 457—601 килограмм hү абаа юм.

Үбэлжэлгын үедэ hү ехээр haахын түлөө мүрысөөн манайшье фермэдэ дэлгэрhэн байха. Сагаан эдеэ элбэгжүүлхын тула бидэ түрүүлэн үбэлжэлгэдөө hайнаар, эмхитэйгээр бэлдээбди. Илангаяа тэжээлэйнгээ цехүүдые хаhа сагтань хүдэлгэхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа hэн. Намартаа үбэлжэлгын урда тээ хамтынгаа суглаан дээрэ бии байгаа арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэхээр зүбшэн хэлсэхэдээ, нэн түрүүлэн малайнгаа бүхы тэжээлые заал hа шанаржуулан буйлуулаад эдюулхээр шиидээ бэлэйбди. Тиин үбэлэй hаранuудта тэжээлэймнай цех haадгүй хүдэлгэгдэжэ, илангаяа hолоомоёо хэршээд, халуун ууралда байлгажа дэбтээгээд, талха тарянай зүйлтэй холижо бэлдэдэг байгаа юм. Мүн силос, сенаж, үбhэн үбэлжэлгын үедэ таhалгаряагүй малда үгтэдэг бэлэй. Һүрэг үнеэдээ шэмэтэй тэжээлээр жэншэдгүй хооллуулhанай ашаар үбэлэй hаранuудта hү hаалияа доошолуулангүй, хараалагдаhан түсэбөө сүм дүүргэдэг байгаабди.

Фермымнай үнинэй hаалишад Дулма Тарбаева, Бадма-Ханда Цанкирова, Дари Дашиева гэгшэд даажа абаhан үнеэдээ hү шэмынь зэргээр хооллуулха дурадхал оруулhан байха юм. Иигэжэ бүхы тэжээлээ үбэлжэлгын үедэ гамтайгаар гаргашалhан байнабди.

Үбэлжэлгын үедэ hү ехээр haахын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Инна Санжиева, Дари Дашиева, Бадма-Ханда Цанкирова гэгшэд хододоо эрхимлэдэг байhан юм. Жэшээлбэл, hаалишан И. Санжиева жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 773 килограмм, Д. Дашиева 718, Л. Батуева 711 килограмм hү haahан бэлэй. Мүн бусад hаалишаднай hара, кварталайнгаа түсэб амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Мүнөө май hара үнгэржэ, бэлшээриин ногоон үндэрхэнөөр ургабашье, hүрэг үнеэдэй садахаар үшөө болоодүй гээшэ.

Нёдондо зундаа манай фермэ нажаржаандаа нүүжэ гарангүй үбэлжөөндөө үлэhэн юм. Эндэмнай бэлшээри тиимэшье hайн бэшэ, Урдуур, зүүн урдуурнай олон жэлэй ногооной тарилгадаhан, үндэhөөрөө hайжаруулагдаhан сабшалан нэмжыдэг. Зүүн хойгуурнай таряалангай поли хабтайха. Иигээд ерэхэдээ, үнеэдээ сэхэ хойшонь, хадын майла, ташалангаар манадаг байгаабди. Мүнөө хабартаа хойто хадымнай хормойе хахалжа тарилга хэжэ захалба. Тиихэдэнь малаймнай бэлшээри бүришье hаа, хабшуу, уйтан болошоод байна.

Мүнөө hүрэг үнеэдыемнай үхэршэн Семен Алексеев гансаарханаа бэлшээнэ. Зуhаландаа тарахадамнай үшөө хоёр үхэршэн хэрэгтэй болохо. Энэ тушаалда тэжээлэй цехтэ хүдэлмэрилэгшэд томилогдохоор хүлеэгдэнэ. Юуб гэхэдэ нажартаа малдаа тэжээл буйлуулжа эдюулнэгүйбди.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэднай тэжээлээр таhалдаагүй. Мүнөөшье hүрэгтөө хэршэгдэhэн hолоомо талха тарянай зүйлтэй холижо халуун уураар дэбтээгээд эдюулнэ... Мүн сенаж, бурдууг үгтэнэ. Эдэ бүхы тэжээлыемнай Александр Цыдыповичь Базаровай даадаг цехэй хүдэлмэришэд бэлдэжэ шанаржуулна.

Республика доторoo үүсхэл гаргаhан Хорин районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй абаhан социалис уялга зүбшэн хэлсэхэдээ, манай фермын коллектив зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүриhөө 900 килограмм hү haахаар зорилго хараална. Энэмнай бага бэшэ, бэелүүлхэнь тиимэшье бэлэн байхагүй.

Зунай үе сагта абаhан социалис уялгануудынай тусхай самбарта бэшэгдэжэ, hү тушаажа абаха гэртэ үлгэгдэнхэй. Фермэдэмнай партийна бүлэг, арадай хиналтын пост эмхидхэгдэнхэй. Партийна бүлэгэй гэшүүд коллективэйнгээ ажал хододоо шэнжэлжэ, зэргэсүүлжэ, дутагдалыень дары усадхахаар хэмжээнүүдые абажа байдаг гуримтай.

Нажартаа hүнэй шанар доошолуулангүй hайжаруулха гээшэ шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Шэнээр түхеэрэгдэхэ байрадамнай hү хүргэхэ түхеэрэлгэ тодхоо hаань hайн бэлэй. Бидэ мэргэжэлтэдтэе энээн тухай хэлэжэл, hануулжал байдагбди.

Энэ жэлдэ республикымнай байгуулагдаhаар 60 жэлэй ой тэмдэглэгдэхэнь. Ойн баярай hайндэр болотор бүри бага саг үлэбэ. Тиин бидэ энэ hайндэрөө ажалайнгаа эрхим амжалтаар угтажа, Эдеэ хоолой программа доторхи зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлэн, хоорондоо мүрысэжэ ажаллахабди. Бидэнэй туйлаhан эрхим дүн гансашье үүсхэл гаргаhан Хорин районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй уряада харюу болохо бэшэ, мүн арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол дундахи гурбадахи жэлдэ хараалhан түсэбөө урагшатайгаар бэелүүлхэдэмнай горитойхон нэмэри боложо үгэхэ байна ха юм.

Б. ДОРЖИЕВА,
Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой Культурын фермые даагша.

ТАСС

ШЭНЭ hОНИН

СОВЕТ-ФИНЛЯНДИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

Совет-Финляндиин хөөрэлдөөнүүд июнин 6-да Кремль соо болобо.

Совет талаhаа — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, СССР-hээ Финляндиин Республикада байдаг элшэн сайд В. М. Соболев.

Финляндиин талаhаа — Финляндиин Республикын Президент М. Койвисто, Премьер-Министр К. Сорса, гадаадын хэрэгүүдэй министр П. Вяюрюнен, гадаадын худалдаа наймаанай министр Е. Лайне, Финляндиин МИД-эй гүрэнэй секретарь М. Туолинен, Финляндиин Республикаhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд А. Кархило хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаhан байна

Хани барисаанай ба үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ совет-финляндиин харилсаанай хүгжэлтын асуудалнууд хаража үзэгдэhэн байгаа. Уласхоорондын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ горитой анхарал хандуулагдаа.

Хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туhалалсалга тухай 1948 оной договорой бата үндэhэ hуури дээрэ Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи харилсаанай амжалтатай hайн хүгжэлтөөр сэдьхэлээ гүнзэгыгоор ханажа байhанаа хоёр тала мэдүүлбэ. Тус договорой ашаар совет-финляндиин харилсаанда этигэл найдал, хани барисаан ба үрэ түгэс үргэн ехэ харилсаа холбоон улам батадхагдаа.

1948 оной договорой болзорые 20 жэлээр болзорhонь урид утадхаха тухай СССР Финлянди хоёрой хоорондо хэлсээн баталагдаа гээд хоёр тала сэдьхэлээ ханангляар тэмдэглэhэн байна.

Договорой гол бодолнуудай ашаар СССР-эй ба Финляндиин хоорондо hайн хүршэ ёhоной ба этигэл найдабариин үнэхооро адли тэгшэ эрхэтэй ба али алиндань ашатай туhатай харилсаан бии болоо гээд Ю. В. Андропов мэдүүлбэ. Тус договор хадаа Финляндиин ба СССР-эй баруун-хойто хилэнүүдэй аюулгүй байдалые хангаха, Европын хойто хубида ба бүхыдөө энэ түбидэ амгалан тайбан, тогтууритай байдал бэхижүүлхэ шухала нүхэсэл болоо юм.

Тус договорые утадхалга гансал совет-финляндиин харилсаанай бэшэ, мүн ниитэ Европын шахардуу байдал hулаpуулгые бэхижүүлхэ талаар уласхоорондын ехэ политическэ үйлэ хэрэг болоно гээд хоёр тала онсолон заагаа. Энэнь хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ гэhэн СССР-эй ба Финляндиин, тэдэнэй арадуудай хүсэл эрмэлзэлые харуулна, уласхоорондын байдалда болоhон хубилалтануудhаа дулдыдадаггүй совет-финляндиин харилсаануудай бата бэхи байhые гэршэлнэ.

СССР Финлянди хоёрой хоорондо худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа холбоое хүгжөөхэ замууд тухай hанал бодолоо халан абалсаа. СССР-эй ба Финляндиин хоорондо худалдаа наймаанай-экономическа ехэ хэмжээнэй харилсаае хүгжөөлгэ хадаа үрэ түгэс холбоо барисаанай hайн жэшээ болоно. Илган газаашалха, зорюута түбэг haалта хэхэ ушар эндэ байдаггүй. 1995 он болотор хараалагдаhан худалдаа наймаанай, промышленна ба эрдэм техникын талаар харилсаа холбоое гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ удаан болзорой программа энээндэ ашаг үрэтэйгөөр нүлөөлдэг юм. Хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ талаар харилсаа холбоон тухай протоколдо гар табигдажа, энэ программада нэмэлтэ оруулха тухай хэлсээн тус программые шэнэ удхатай болгобо.

Правительствануудай, парламентнуудай, ниитын эмхинүүдэй хоорондоо үргэн харилсаа холбоо бэелүүлдэг байhаниинь хоёр ороной хоорондохи үгэеэ ойлголсохо ба нэгэ нэгэндээ этигэхэ ябадалые гүнзэгырүүлгэдэ туhатай байна гээд тэмдэглэгдээ.

Уласхоорондын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, дэлхэй дээрэхи байдалай шахардуу шанга болоhондо hанаагаа зобожо байhанаа хөөрэлдөөндэ хабаадагшад мэдүүлээ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ зорилготойгоор бүхы гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгонуудые эдэбхижүүлэн нэгэдхэхэ шухала гээд онсолон тэмдэглэбэд.

Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европын хэдэн оронуудта тараан тодхохые бэлдэжэ эхилhэниинь, илангаяа аюултай байна гээд совет тала онсолон зааба. США-гай ба НАТО-гай талаар тэрэнэй партнернуудай Европодохи «Першинг-2» ба далита ракетэнүүдые тараан тодхохо хэрэгые урдынхяараал үргэлжэлүүлээ haань, СССР-эй болон тэрэнэй союзнигуудай аюулгүй байдалые хамгаалхын тула Советскэ Союз харюугай хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ баатай болохо юм гээд Ю. В. Андропов тэмдэглээ.

Уласхоорондын харилсаае шахардуу байдалые hулаpуулгын замда оруулха гээшэ шухала зорилго мүн гээд Советскэ Союз Финлянди хоёр тоолоно. Европодохи аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ ба харилсаа холбоое хүгжөөхэ талаар Хельсинкидэ эхилhэн үйлэ хэрэгые үргэлжэлүүлгэдэ али болохо туhа нэмэри хэхээр бэлэн байhан тухайдаа хоёр тала мэдүүлбэ. Мадридтахи уулзалгые бүтэмжэтэй hайн үрэ дүнгүүдтэйгээр түргөөр түгэсхэхэ, Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, буу зэбсэг хуряаха талаар конференци зарлаха тухай шиидхэбэри баталан абаха хэрэгтэй гээд тэдэнэр hаналаа хэлээ.

Хөөрэлдөөндэ хабаадагшад Европын хойто хубидахи байдалаар hанал бодолоо халан абалсаа. Тиихэдээ энэ райондохи амгалан тайбан, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ шухала гээд мэдүүлhэн байна. Европын хойто хубиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо тухай Финляндиин оруулhан дурадхал мүнөөнэй эрхэ байдалда, илангаяа шухала удхатай байна гээд совет тала онсолон тэмдэглээ.

Һанаа зобоомо түгшүүрилтэ байдалтай дэлхэйн зарим районуудай үйлэ хэрэгүүд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хаража үзэгдэhэн байгаа. Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаhаа ямар нэгэн хамааралгагүйгөөр, хөөрэлдөөнүүдэй ашаар эдэ оронуудтахи байдал гуримшуулагдаха ёhотой гээд хоёр тала этигэжэ байhанаа мэдүүлбэ.

Финляндиин Республикын эб найрамдалта политикые, эб найрамдал сахин хамгаалха, шахардуу байдалые hулаpуулха талаар тэрэнэй залан сэхэ хараа шугамые СССР-тэ үндэрөөр сэгнэдэг юм гээд Ю. В. Андропов тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай залан сэхэ холын хараатай гадаадын политикада Финлянди ехэ этигэл найдал үзүүлдэг байна гээд Президент Койвисто мэдүүлээ.

Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ, али алиндань хабаатай асуудалнуудаар хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэ шухала гээд хоёр тала hанамжаяа хэлэбэ.

(ТАСС).

СОВЕТ-ФИНЛЯНДИИН ДОКУМЕНТНҮҮДТЭ ГАР ТАБИГДАБА

Июнин 6-да Кремлиин Ехэ ордондо совет-финляндиин документнүүдтэ гар табигдаhан байна.

Совет талаhаа — Ю. В. Андропов, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, К. У. Черненко, Н. И. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков болон бусад тусхай тушаалтад;

Финляндиин талаhаа — Финляндиин Республикын Президент М. Койвисто, тэрэниие үдэшэжэ ябаhан гүрэнэй ба политическэ ажал ябуулагшад, худалдаа наймаанай бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд гар табилгын үедэ байлсаба.

Хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туhалалсалга тухай 1948 оной договорой болзорые утадхаха тухай СССР-эй ба Финляндиин Республикын хоорондохи протоколдо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ба Финляндиин гадаадын хэрэгүүдэй министр П. Вяюрюнен гар табяа.

Хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын талаар Советскэ Союзай болон Финляндиин харилсаа холбоон тухай протоколдо СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев ба Финляндиин гадаадын худалдаа наймаанай министр Е. Лайне гар табиhан байна.

(ТАСС).

МОСКВАДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

Финляндиин Президент М. Койвисто июнин 7-до В. И. Ленинэй мавзолейдэ орожо, венок табиба. Кремлиин хананай дэргэдэхи Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ мүн лэ венок табигдаhан байгаа.

М. Койвисто Л. И. Брежневэй нэрэмжэтэ Звездно хото ошобо. Тэрэ дэлхэйн дээрэхи түрүүшын космонавтда бодхоогдоhон памятнигай дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табяа.

Космонавтнуудые hургаhан бэлдэлгын Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түбтэ хүндэтэ айлшамнай «Союз» гэжэ транспортна онгосын ба «Салют» гэжэ замбуулинай станциин комплексно тренажерые, гидролабораториие харахан, Космонавтикын музейдэ ороhон байна.

Энэ үдэшэлэн Президент СССР Союзай Ехэ театр соо Ленинградай С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон баледэй театрай табиhан Дж. Вердиин «Аида» гэжэ оперые шагнаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов болон бусад тусхай тушаалтад тэрээнтэй хамта байлсаа.

(ТАСС).

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ХҮСЭЛ ЭРМЭЛЗЭЛЫЕНЬ ДЭМЖЭН

Мүнөө үе сагай — коммунизм байгуулгын үсын эрхэ байдалда манай общестবын мэдэлдэ үзэл сурталай хүдэлмэриин хүсэтэ олон зэбсэг үгтэнхэй. Тиигэжэ орон доторой болон уласхоорондын байдалай талаар совет хүнүүдэй һонирхолые, сэдьхэл бодолойнь эрилтые хангахын тула ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Орон доторнай 380 миллион үлүүтэй хэһэг газетэ, журналнууд хэблэгдэн гарана. Үдэр бүри 75 миллион гаран сэнхир экранууд айлнуудай гэртэ гэрэлтэн носожо, дэлхэй дээрэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд тухай тайлбарилан хөөрэнэ. Манай Буряадай автономито республикада 1000 хүн бүхэндэ 1174 хэһэг газетэ, журналнууд, хэблэлэй бусад зүйлнүүд хүртэнэ. Тинхэдэ хүн зоноймнай 89 процентнь телевизор харанад. Жэл ерэхэ бүри хэблэлэй зүйлнүүдэй олошоржо, элбэгжэжэ байбашье, үдэр бүриин мэдээсэлэй улам түргэнөөр баяжабашье, ойлгуулалжын аман үгын заншалта онол аргануудай нэгэн болохо лекци өөрынгөө нүлөөлхы хүсые алдаагүй, харин бүри хүсэтэй боложо, онсо һуури эзэлнэ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатын жама ёһые, тэрэнэй онсо шэнжые тайлбарилан ойлгуулха талаар өөһэдынгөө эрдэм мэдэсые дамжуулан үгэдэг лекторнүүдтэ совет хүнүүд баяр баясхалан хүргэнэ. Тэдэнэр партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай 1982 оной майн, ноябриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө һуурииe олоходонь, зорилгонуудаа тодорхойлходонь ажалшадта туһалнад.

Мүнөө манай орон дотор олон лекторнүүд хүдэлдэг гээшэ. Гансал Бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмдэ 3 миллион 200 гара мянган лекторнүүд тоологдоно. Манай республикада 14.000 лекторнүүд өөһэдынгөө эрдэм мэдэсын баялигые ажалша түмэнтэй хубаалдана. Пропагандистнүүдай хүсэ ехэтэ отрядай гол зорилгонь гэхэдэ, иимэ байна: КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикын зохёохы шэнжые гүнзэгыгөөр тайлбарилан ойлгуулха. Тинхэдэ коммунис байгуулалтын шухала асуудалнуудые эткгэмээр тайлбарилха. Илангаяа эрдэмэй-техническэ дэбжэлтын хурдан түргэнөөр хүгжэлтэтэй, арадай ажахые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ замда оруулха хүдэлмэритэй холбоотой экономическа шухала асуудалнуудые үргэн нийтын дунда улам һайнаар идхан ойлгуулха. Эдеэ хоолой программые бодотоор бэелүүлхэ хүдэлмэридэ хүн зониие зоригжуулжа, совет хүнүүдэй нийтын мэдэрэл ухаае дээшэлүүлэн хүгжөөхэ зорилго табигдана.

Лекционно - ойлгууламжын хүдэлмэриие ажалшадай бодото ажал хэрэгтэй улам нягтаар холбохо талаар һүүлэй жэлнүүдтэ олохон партийна организацинууд нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Тэдэнэй дунда манай шье республикын партийна организацинууд оролсодог юм. Жэшээнь, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай илгалгын цехтэ лекционно хүдэлмэри ямараар табигданхайб гэжэ хараад үзэе.

Энэ цехтэ 400 гаран хүн ажалладаг юм. Тэдэнэй дийлэнхи олониинь эхэнэрнүүд юм. Цехэй начальнигаар Т. А. Рубцова, партийна организациин секретаряар үйлэдбэриин һуралсалай инструктор Н. Н. Каратуева, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшээр ахалагша ноoho илгагша Г. С. Суворова гэгшэд хүдэлнэ. Тинхэдэ комсомолой организациин секретаряар ноoho илгагша Валентина Цыбикова һунгагданхай.

Эдэ нүхэдэй эдэбхи үүсхэлээр, анхарал оролдолгоор үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрилтэ ехэтэйгээр табигдажа, яһала ехэ юумэ хэгдэнэ.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудта үзэл сурталай хүдэлмэриин холын хараатай, мүн ойрын зорилготой түсэбүүд табигданхай. Цехэй коллектив дотор ябуулагдаха үзэл сурталай болон хүмүүжүүлгын хэмжээ ябуулганууд дотор лекцинүүдые уншаха хүдэлмэри ехэ һуури эзэлдэг байна. Орон дотор юунэй боложо байһан тухай, мүн уласхоорондын шухала асуудалнуудаар лекцинүүдые цехэй хүдэлмэришэд анхаралтайгаар шагнадаг, һонирходог юм. Энээн дээрэһээ лекциин үедэ улаан булангынь хүн зоноор ходо дүүрэн байдаг. Лектор шагнагшад хоёрой хоорондо таарамжатай зохид харилсаан тогтоогдожо, асуудал табяад, тэрэ дороо харюу абаха аргатай байһан ушар манай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө ехэтэ һайшаагдадаг, тиимэһээ лекци бүхэндэ хүн зон олоороо суглардаг юм гэжэ цехэй партийна организациин секретарь Н. Н. Каратуева тэмдэглэнэ.

Цех соо мүнөө үе сагай эрилтээр, уран гоёор шэмэглэгдэһэн, 100 хүнэй һууритай улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Эндэнь ходо дулаахан, гэрэлтэй, ороходо ходо урин зохид байдаг юм.

Комбинадай партийна комитедэй түсэбэй ёһоор, цехтэ лекторнүүд ерэжэ, лекци уншадаг гуримтай. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, комбинадай, цехэй хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд, СССР-эй Науканудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэд, Зүүн-Сибириин гүрэнэй соёлой институдай багшанар болон бусад эдэбхитэд болоно.

Лекторнүүдые урихa талаар захил цехэй хүтэлбэрилэгшэд болон партийна организацитай зүбшэһэнэй һүүлээр П. Х. Хайхадаевагай хүтэлбэрилдэг партийна кабинедтэ дамжуулан үгтэдэг юм. Партийна кабинедэй эдэ бүхы захилнуудые суглуулжа согсолһоной удаа парткомой заседани дээрэ тусхай түсэб баталагдана. Энээнэй һүүлээр комбинадай партийна комитет энэ түсэбөө КПСС-эй Октябрьска райкомой пропаганда болон агитациин таһагта, мүн «Знание» бүлгэмэй районно организациин правлениидэ эльгээдэг байна. Иимэ лекцинүүдые уншаха түсэб жэл соо бэелүүлэгдэхээр зохёогдоно. Тиимэһээ тус гурим лекцинүүдэй тематикые тодорхойлходо, лекторнүүдые эртээнһээ урихада туһална. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай һүүлшын Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые олониитын дунда ойлгуулан нэбтэрүүлхэ талаар ехэ анхарал хандуулагдана. Үнгэрэгшэ жэлдэ, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулжа, олон лекци уншагдаа.

Мүнөө лекторнүүд Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һонирхолтой лекцинүүдые уншанад. Тиигэжэ энэ һайндэртэ зорюулагдаһан нийтын-политическэ уншалганууд эхилэнхэй. «Буряад ороной түүхэтэ-революционно хүшөөнүүд, дурасхаалта газарнууд», «СССР-эй арадуудай эбтэй эетэй бүлэ соо манай Буряадай АССР» гэхэ мэтэ олоной анхарал татана. Ажалай болон үйлэдбэриин журам эбдэгшэдтэй тэмсэлые шангадхаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Тиимэһээ цехэй хүтэлбэри, партийна организаци энэ асуудалаар олон лекци эмхидхээ. 1982 оной декабрьһаа 1983 оной апрель болотор КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй дүнгүүдээр, ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалаар хэдэн лекци хүдэлмэришэд шагнаба.

Тинхэдэ хуули ёһоной асуудалаар уншагдадаг лекцинүүд өөрынгөө таарамжатай хубиие эзэлэнхэй. Жэшээлхэдэ, комбинадай юрист Л. Д. Дамбаева, адвокат Г. Н. Коротова, адвокат М. Н. Логунова болон бусад мэргэжэлтэд цехэй хүдэлмэришэдэй айлшадынь ходо болодог байна. «Эрхэтэдэй хуули ёһоной, эрхэ сүлөөгэй, уялгануудай диалектическэ нэгэдэл болон тэдэнэй холбоон», «Ажал тухай хуулиин үндэһөөр журамай талаар харюусалга», «Гэр бүлэдэхи харилсаанай ёһо гуримууд» гэхэ мэтэ лекцинүүд уншагдаа.

Уншагдаһан лекцинүүдынь гол түлэб үзэл сурталай болон теоретическэ үндэр хэмжээндэ үнгэрнэ. Теэд мүнөө үе сагаймнай тон шухала эрилтэ юун бэ гэхэдэ, бүхы лекцинүүд шанарайнгаашье, удхынгаашье талаар дээдэ шатын хэмжээндэ бэлдэгдэһэн байха ёһотой. Энээн дээрэһээ комбинадай партийна комитет өөһэдынгөө лекторнүүдэй эрдэм мэргэжэлыень, методикын талаар бэлэдхэлыень дээшэлүүлхын тула саг үргэлжын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Ажалшадай үдэр бүриин ажал хэрэгтэй теоретическэ асуудалнуудые шадабари ехэтэйгээр холбожо шадаха онол аргада тэдэниие һургана. Лектор цехтэ ошожо, лекци уншахынгаа урда тээ, партийна кабинедтэ ерэжэ, марксистско-ленинскэ литература үшөө дахин шудалан үзэдэг. тэрэ цехэйнгээ үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдтэй танилсадаг юм. Энэ партийна кабинедтэ элдэб янзын выставканууд, стендүүд шэмэглэн гоёогдонхой, лекторнүүдэй болон үзэл сурталай бусад хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэглэхэ зохёолнууд, номууд табигданхай.

Партийна кабинедые даагша Прасковья Хабдаевна Хайхадаева лекторнүүдтэ методикын болон эмхидхэлэй талаар ехэ туһа хүргэдэг байна. Партийна комитедэй секретарь Дарья Пурбуевна Могоева лекторнүүдэй һуралсалаар ходо һонирхожо, шалгажа байдаг заншалтай.

Лекционно хүдэлмэриие шадамар бэрхээр эмхидхэжэ, үзэл сурталай болон эмхидхэлэй бусад хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор таарулдуулан ябуулхада, ажалшадай дунда сэдьхэл бодолой урин налгай, аятай зохид байдал оршожо, хүн зоной дунда һайнаар, урма зоригтойгоор ажаллаха хүсэл эрмэлзэл түрүүлдэг. Тиигэжэ ажалай болон үйлэдбэриин журам һайжаруулгада нүлөөлнэ. 1981 ондо илгалгын цехтэ хүдэлмэриин сагые гээхэ ябадал 9 дахин үзэгдэһэн байбал, 1982 ондо орой ганса иимэ ушар үзэгдөө. Энэ жэлэй эхинһээ хойшо хүдэлмэриин саг гээхэ ябадал үзэгдөөгүй. 1981 ондо хүдэлмэришэдэй ажалда оролго, ажалһаа гаралга 19,8 процент байһан һаа, 1982 ондо 11,9 процент болоо.

Комбинадта сэдьхэл бодолой урин налгай, аятай зохид эрхэ байдал байгуулагдажа, ажал хэхэдэ таарамжатай арга нүхэсэл олгогдонхой. Тиимэһээ ноoho илгалгыншье цехтэ иимэ байдал оршожо, урдаа табигдаһан зорилгонуудаа тэдэнэр амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

1982 ондо ноoho илгаха түсэб 102 процент дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур 877 тонно угаагдаагүй ноoһон илгагдаба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёр жэлэй даалгабари 22 бригадын 18-ниинь болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Энэ цехтэ ажалай гайхамшагта үүсхэлнүүд мүндэлэн бии болодог юм. Б. Э. Аюшиевагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада «Табан жэлые — дүрбэн жэл соо» гэһэн үүсхэл гаргаа. Тинхэдэ Н. П. Ивановагай бригада «Ажалай болон үйлэдбэриин журам эбдэнгүй хүдэлэе» гэһэн үүсхэл эхилһэн байна.

1982 оной хүдэлмэриин дүнгөөр нарин сэмбын комбинадай цехүүдэй дунда ноoho илгалгын цехэйхид мүрысөөнэй түрүү һуури эзэлээ һэн. Тэдэнэр «коммунис ажалай цех» гэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй. Цехэй хүдэлмэришэдэй 75 процентнь коммунис ажалай ударнигууд юм.

Эндэ 60 коммунист, 160 комсомолшууд, профсоюзай 400 гаран гэшүүд хүдэлнэ. Ород, буряад, татар, белорус, украин болон бусад — хамтадаа 7 үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд эбтэй эетэй, хүдэлмэришэ нэгэ бүлэ болон ажалланад. Цехэй 3 түлөөлэгшэд Улаан-Үдын городской Соведэй депутат, 4 хүн Октябрьска районно Соведэй депутат юм.

Мүнөө нарин сэмбын комбинадай ноoho илгалгын цехэй хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые амжалта түгэсөөр бэелүүлхын тула бүхы хүсэ шадалаа зорюулна.

Д-Н. ШОЙНЕНОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА—БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

МОДОШОДОЙ ХОНИН ҺҮРЭГ

Үнгэрэгшэ жэлэй намар һэн. Нэгэтэ «Забайкаллес» нэгэдэлэй хүдэлмэришэдые хангалгын управлениин начальник Ц-Б. Д. Дашабалов албанай хэрэгээр Худанай леспромхоздо ерээд байхадаа, тэндэхи ОРС-ын начальник Л. Н. Солдатоватай уулзаад, иигэжэ хэлэбэ:

— Лидия Николаевна, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ гээшэ бүгэдэ арадай, хүн бүхэнэй хабаадаха хэрэг гэжэ булта мэдэнэбди. Промышленнэ предприятинуудта хамһабариин ажахые хүгжөөхэ тухай СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор ехэ анхарал хандуулагданхай гүб даа. Тиимэһээ танай ОРС-ын дэргэдэ өөһэдын хонидой отаратай болоо һаань, ямар гэжэ һананат? Эндэтнай бэлшээриин, сабшалангай газаршье элбэг ха юм.

—Теэд манда тиимэ газар, хонидые хэн үгэхэб? Хонидые харууһалха дүршэл шадабаритай хүнүүдые хаанаһаа олохобибди? — гэжэ нүхэр Солдатовань марганги байба.

— Хүршэ Могсохоной, Худанай совхозууд энэ талаар туһална aаб даа. Арсахагүй байха. Ошожо хөөрэлдэе, — гэбэ УРС-ын начальник.

Тиигэжэ эндэхид уданшьегүй Загаһатын совхозһоо голодоһондо гаргагдаһан 470 эхэ хонидые, 100 гаран эрэ, эмэ түлгэнүүдые худалдажа абаа. Могсохоной совхозһоо тэдэнэртэ 50—50 гектар бэлшээриин, сабшалангай газар, 20 гектар зеленко тариха таряалан таһалагдажа үгтөө. Мүн энэ совхозһоо дүршэлтэй хонишод Цырен-Дулма Намжилова, Балдан-Доржо Жамьянов гэгшэд бүлөөрөө эльгээгдээ юм.

Богонихон болзор соо Сулхарида хонидой хашаа, хорёо, хонишодой байха гэр баригдаа һэн. Үбһэ тэжээл, уһа зөөхэ трактор, машина таһалагдажа үгтөө. Республикын бусад ОРС-нууд эдэнэртэ даб дээрэ туһаламжа болгон, үбһэ тэжээл, талха таряанай зүйл үгэһэн байна.

Эгээл тэрэ гэһэнһээнь хойшо 8 һара үнгэрбэ. ОРС-ын хонишод өөһэдынгөө оролдолгоор тэдэ хүгшэрһэн хонидые үрэжүүлээд, мүнөө бүхыдэнь 400 гаран хурьгадые абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ. Иигээд һаяар хурьгадаа эхэһээнь һалгаажа, амяарайнь отара болгохо, хонидоо һайнаар таргалуулжа, тэдэнһээ ноoho ехээр хайшалха зорилготой.

— Хэрбээ эдэ хонидые ядахын сагта үнгэрэгшэ зунэй эхеэр абаһан байгаа һаа, һайнаар таргалуулжа, саг сооhь үрэжүүлээд, мүнөөнэйхиһөө үшөө олон хурьга түлжүүлхэ бэлэйбди. Үбһэ тэжээл яһала бии. Эндэмнай ой модоной захаар, талаар бэлшээриин газаршье, элбэг, һайса оролдоо һаа, муу бэшэ үрэ түйлаха аргатайбди, — гэжэ хонишон Цырен-Дулма Дарижаповна хөөрэнэ.

— Модо бэлэдхэлгын предприятиин ОРС-ын дэргэдэ хонин һүрэг үсхэбэрилхэдэ хэр ашагтай байха гэжэ һананат? — гээд, тэндэхи отделениин начальник Л. Н. Солдатоваһаа асуубабди.

—«Даб дээрэ ашаг үрэ тухайнь хэлэхэ эртэ даа. Мүноо үедэ гаргашал хэгдэнэ гээшэ. Гэр байра, хонидой хашаа, хорёо барилгада 40 гаран мянган түхэриг гаргашалагдаа. Техникэ хэрэглэһэнэй, үбһэ тэжээл худалдажа абаһанаймнай гаргаша бага бэшэ. Иигээд хонидойнгоо ноoho хайшалжа тушаахадаа, зундаа хониноі мяха хамтын эдеэндэ оруулха, хүдэлмэрилэгшэдтээ худалдахадаа, мүнгэн ашаг олзо оруулжа захалха аабзабди даа. Тиигэжэ хүн зониие эдеэ хоолой зүйл — мяхаар хангалга һайн болохо зэргэтэй. Ерэхэ 1984 ондо хонидоо 1400-да хүргэхэ зорилготойбди. Энэ жэлдэ 50 гектар сабшалангаа һайнаар утэгжүүлжэ, уһалжа, үбһэ ехээр абаха, зеленко элбэгээр ургуулха һанаатайбди», — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

«Забайкаллес» нэгэдэлэй модо бэлэдхэлгын олохон предприятинууд өөһэдын хамһабариин ажахытай болохо, тэрэнэй ашаар хүдэлмэришэдые эдеэ хоолоор һайса хангаха талаар ехэ ажал ябуулна. УРС-ын начальнигай орлогшо А. Е. Авдеевэй хэлэһэнэй ёһоор, республика дотор 15 ОРС-нууд гахай тэжээдэг, шахадаг болонхой. Нёдондо тэндэхи гахайн фермэнүүдһээ хамта 90 тонно гахайн мяхан абтажа, столово, магазинуудта худалдагдаа һэн.

Саашадаа Худанай леспромхозойхидой жэшээгээр зарим ОРС-нуудта хонидые үсхэбэрилхэ, һаалиин үнеэдые байлгаха тухай асуудал бодомжологдожо байна.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон Ц-Д. Намжилова.

Авторай фото.

Хэжэнгын район.

ГУРБАН ЖЭЛ ХАХАД СОО

Арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргаха асуудалда Онохойн модоной промышленна комбинадай дирекци һүүлэй үедэ ехэ анхарал хандуулдаг болонхой. Тиигэжэ ажаһуудалай-соёлой хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг тусхай бригада эмхидхэгдэбэ. Тэрэ коллективые Евгений Александрович Сомов толгойлдог юм.

Тус коллектив даалгагдаһан хэрэгтээ ехэ харюусалгатайгаар, оролдосотойгоор хандана, эбтэй эетэйгээр хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй һаи эхилжэ байха үеэр «Бригадынгаа табан жэлэй түсэбые гурбан жэл хахад соо дүүргэхэ» гэһэн уряатай үүсхэл комбинат дотороо тэдэ гаргаһан солотой.

Табан жэлэй хоёр жэл табан һарын үнгэрөөд байхада, тус бригадынхид энэ үедэ хэхэ даабаряа 166 процент дүүргээд байгаа. Тодорхойлон хэлэхэдэ, мүнөө 1984 оной ноябрь һарын түсэбөөр коллектив хүдэлнэ. 1983 оной эхинһээ 170,9 мянга гаран түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гарганхай. Харин түсэбынь 154,6 мянган түхэригэй байһан юм. Тиигэжэ Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэһэн алдартай.

Ц. ЦЫБАНОВ.

Загарайн район.

РСДРП-гэй II СЪЕЗДЫН 80 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ТҮРҮҮЛЭН ДАБШАХА ЭРХЭ

«Агуу нангин зорилгонуудайнь бэелэн мандахын түлөө коммунист бүхэнэй шэн зоригто тэмсэлшэ байхын тула, марксизм-ленинизмын сургаал һургаал болон партиин политикые бүри мэдэдэг, ойлгодог, бодото дээрэнь бэелүүлдэг байхынь тула КПСС шармайн оролдодог. Партиин гэшүүн ямаршье үлэмжэ эрхэтэй бэйдаггүй, харин орон дотор бүтээдэг бүхы юумэнэй түлөө ехэ харюусалга дааха болоно»

(«РСДРП-гэй хоёрдохи съездын 80 жэлэй ой тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолһоо).

Екатерина Харитоновна Тимошенковагай бүлэдэ партийна организаци эмхидхэжэ болохо байна. «50 жэл КПСС-эй зэргэдэ» гэһэн тэмдэг Смоленскэ область дотор түрүүлэн энээндэ барюулагдаа һэн. Эндэ зургаан коммунист байдаг. Тэдэнэй табаниинь: Валентина басаган, Николай хүрьгэниинь (Дядушенковтан), аша хүбүүн Валерий, аша басаган Нинань хүдөө ажахытай хуби заяагаа холбонхой. Энэ бүлэһөө партийна организациин гурбан секретарь урган дэбжээ.

Эдэнэй угай (династиин) гэшүүдэй партийна намтарай хуудаһа ирая.

ЕКАТЕРИНА ХАРИТОНОВНА—УГ УНГИИЕ ТОЛГОЙЛОГШО

Хамтын ажалай эмхидхэгдэхэ үеэр партида ороһон юм. Нюдарган баяшуулай хэды хоролхон занабашье, залуу коммунистка партиин политикые хүдөө нютагта ехэ абьлас оролдосотойгоор баримталан бэелүүлһэн байна. Уданшьегүй инструкторнуудай курсда һурахынь тула Екатерина Харитоновнае Москва эльгээһэн юм. Һаяшиншаһаа областиин түбтэ ажаллаха харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ болотороо урган дэбжэһэниинь дайнай урда Екатерина Харитоновнагай гаталһан зам болоно. Городто ехэшье удаан үлөөгүй: түрэһэн, үдэһэн хүдөө нютагынь тэрэнэй дура татаа. Селекционно-туршалгын станцида бусажа ерээд, лендолгунецэй шэнэ сорт бии болгохо бүлэгтэ хүдэлмэрилбэ. 1941 ондо тэдэнэр тиимэ сортые промышленна аргаар ургуулжа туршаһан байна. Хожомоо хэрэглэгдэхэ нөөсэ болгон хэдэн мэшээг таряа үлөөгөөд, үлэһэн үрэһэеэ бултыень шахуу тариһан юм. Лёной ургаса хуряагдажа үрдигдөөгүй, дайн дажар эхилээ. Тосхондонь фашистнууд дайлан орожо ерээд, партизан отрядай эмхидхэгдэжэ захалхада Е. Тимошенкова Валентина басагантаяа партизануудай зэргэдэ жагсалсаба. Смоленскэ эрхим сортын лёной үрэһэ али бүхы аргаар станциин хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта зөөжэ абаха, нюуха гэһэн шэнэ даалгабари партиин райком тэдээндэ үгэһэн байгаа.

Энэнь хүнгэхэн бэшэ даалгабари байһан. Тиигэбэшье хүнүүдэй оролдолгоор үрэһэн абарагдажа, эзэмдэн булимтарагшадһаа областиин сүлөөлэгдэһэнэй һүүлээр түрэл газартаа таригдаһан юм. Үрэһэмнай оройдоо арбан гектарта хүрэбэшье, оролдоһоной ашые үндэр баян ургасаар харюулаа һэн. Тэрэл сорт мүнөөшье орон доторхи бүхы тарилгын хахад шахууе эзэлнэ.

Екатерина Харитоновна Шокинско ажахын туршалгата-үйлэдбэриин партийна бюрогой секретаряар олон жэлдэ хүдэлмэрилөө. Тэрэнэй пенсидэ гарахадань, Н. Дядушенков халан ороһон байна.

НИКОЛАЙ ЯКОВЛЕВИЧ — ДАЙНАЙ ВЕТЕРАН

Үнэн сэхэ, анхаралтай энхэргэн хүн, үүсхэлтэй шударгы, залан бата зантай коммунист гэжэ Н. Дядушенковые КПСС-эй Кардымска райкомдо магтан дурдана. Тэрээнһээ гадна, Николай Яковлевич — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран юм. Наһан дээрээ нэгэ жэл өөрөө нэмээжэ хэлээд, һайн дураараа фронт мордоһон байха. Т-34 танкын механик-жолоодогшо болоод ябатараа хүндөөр шархатабашье, госпитальдо аргалуулжа эдэгэмсээрээ дайлалдажа байгша армитаяа хамта добтолон дабшалсаба. Артиллерист-зенитчик болоһон аад, баһа шархатаһан, удангүй частьдаа бусаһан байгаа. Илалтын түйлагдаһанай һүүлээр түрэл тосхоноо һэргээн бодхоолсохоёо ерээд, Валентинатай танилсажа түрэ найраа үнгэргөөд байтарнь иимэ усал тохёолдоо.

Тосхондохи водопроводой барилгые үргэлжэлүүлхэ гэжэ шиидхэгдэхэдэнь, эдэбхитэдэй бригадые ажахын партбюрогой секретарь Н. Дядушенков толгойлһон байгаа. Соргонуудые битумаар (хайламал зүйлөөр) жэлэхэдээ, үхибүүдэй гэмээр халуун котел сооһоо шэнгэн битумай билтаран адхарһые обёороогүй байшоо. Үхибүүдэй нэгэнэйнь хайламаг бидхагар битумда (дабирхайда) зуурашоод байхыень Николай Яковлевич хараһан дары хажуудахи траншей сооһоо бултанһаа түрүүн һурэжэ гараад, хүбүүхэниие тэндэһээ татажа абаа юм. ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Ленинэй Түбэй музейн РСДРП-гэй II съезд тухай хөөрэһэн тусхай зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

МАЛ АЖАЛ — *онсо шухала һалбари*

ХЯМДА ТЭЖЭЭЛЭЭР

Астраханска областиин олохон ажахынуудта малаа зунай бэлшээридэ гаргаһанайнь һүүлээр һү һаалинь хоёр дахин шахуу дээшэлээ.

Бүхэли зундаа үнеэд гол түлэб зунай бэлшээридэ байлгагдаха юм. Тэндэ үнеэдые һаадаг агрегадууд, холодильнигууд, уһа дамжуулха хоолой соргонууд хабсаргагданхэй, мал адуулагшадай байха болбосон түхэлтэй гэрнүүд түхеэрэгдэнхэй. Тэдэнэй хүдэлмэриһөө амжалтын дулдыдадаг дээрэһээнь ажалайнь түлбэри һайнаар хаража үзэгдэһэн байна. Тэрэнь продукциин хэмжээнһээ ба шанарһаа дулдыдадаг болонхой.

Областиин малшадай мүрысөөндэ эрхимлэдэг Икрянинска районой «Большевик» колхозой фермэнүүдэй ажалшад сүүдхэдээ дунда зэргээр 13 килограмм һү һаана.

АЖАХЫН ТООСООНОЙ АШААР

Литвагай Вильнюсскэ районой гахай үсхэбэрилгын «Нерис» комплексын коллектив гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. 550 тонно продукци худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ эльгээгдээ. Хүршэ ажахынуудтай сасуулхада, тэрэнэй өөрынь үнэ сэн 1,5 дахин доогуур болоно.

Хамтын подряд нэбтэрүүлһэнэй ашаар амжалта түйлагдаа. Мүнөө хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо тэжээл бэлэдхэгшэд эсэсэй үндэр дүнгүүдые түйлахын түлөө оролдодог болоо. Шахан таргалуулгада байһан гахайнуудай шэгнүүр сүүдхын 500-һаа 650 грамм хүрэтэр дээшэлһэн байна.

Литвагай мал үсхэбэрилгын эрдэм шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэдэй заабаряар тус комплексдо холимог тэжээлэй орондо хартаабха, түмһэтэ тэжээл болон һүнэй һайбаһаа бэлэдхэгдэһэн холисо малда үгтэнэ.

ШЭНЭДХЭН ЗАҺАБАРИЛГЫН АШАГ ҮРЭ

Предприятиие шэнэдхэн заһаха хүдэлмэриин түрүүшын шатые дүүрэһэнэй һүүлээр Свердловскын шубуунай фабрикын хүдэлмэрилэгшэд 55 миллион үндэгэ нэмэжэ абаа.

Табан комплексдо технологическа линиинууд тодхогдоо. Үндэгэ суглуулха, тэжээл тарааха, байра сэбэрлэхэ хүдэлмэри автомадай туһаламжаар хэгдэнэ.

Свердловскын шубуунай фабрика область дотороо эгээл томонь юм. Түсэбтэ табан жэлэй эсэс тээшэ үнеэ 20 цехэй шэнэдхэн заһагдахада, жэлдэ 300—350 миллион үндэгэ үйлэдбэрилдэг болохо юм.

ҮНДЭР БАЯН УРГАСА АБАХЫН ТҮЛӨӨ

Тернопольско областиин ажахынуудта тэжээл үйлэдбэрилгэ тусхай шэглэлтэй һалбари боложо байнхай. Тарилга хэхэһээ эхилээд ургаса хуряаха хүрэтэр бүхы хүдэлмэриие дүүргэхэ тусхай шэглэлтэй бригаданууд байгуулагдана.

Жэшээнь, Кременецкэ районой Совет армиин нэрэмжэтэ колхоздо намарай рапс сабшажа дүүргээ. Ургасын хуряагдаһан таряалан дээрэ кукуруза ба тэжээлэй свекло таригдана.

Тернополиин бүхы ажахынуудта тэжээл үйлэдбэрилгын талаар колхозуудай правлениинүүдэй түрүүлэгшэнэрэй болон совхозуудай директорнүүдэй орлогшод баталагданхай. Тусхай шэглэлтэй цехүүд болон бригаданuudта газар, техникэ, үрэһэ хүрэнгэ, утэгжүүлгэ үгтөө, ажахын тоосооной даабаринууд хүргэгдөө юм.

Тэжээлэй хэмжээнһээ ба шанарһаа тэдэнэй ажалай түлбэри дулдыдаха болоно.

(ТАСС-ай корр).

ЕРЭХЭ САГАЙ АЖАХЫНУУД

Хойто-Байгалай районой ... хүн зониие хүдөө ажахы... продуктнуудаар хангалга ... даа угаа ерөө асуудал бо... лоно. Эндэхи «Северный» ... «Ангарскиин» совхозууд, «По... беда» колхоз ...

Ушар тиимэһээ РСФСР-... ба Буряадай АССР-эй Хүдө... ажахын министерствын ...

Кичера посёлогто «Кичер... ский», Заречный посёлогто «Тыйский» совхозууд ... болгогдохоонь. ...

«Интернациональный» сов... хоз 500 гектар элдүүрһэн ... таряалан болгохо, 1500 ... тар сабшалантай ... гурбан гектар ...

К. ЖАМЬЯНОВ,
БАМ-дахи манай корр...

ВАЛЕНТИНА БРАНИС... ВОВНА — АГРОНОМ

Горький хотодо хүдөө ... хын техникум дүүр... угаан нютагтаа бусаж... һэн. Залуу агроном, ... коммунистнүүдые ажахы... ВЛКСМ-эй комитедэй ... таряар һунгаба. ...

ВАЛЕРИИ НИКОЛАЕВ... ПАРТКОМОЙ СЕКРЕ...

Дунда һургуули дү... нэй һүүлээр Москва... институдта ороһон ... Эсэгэмнай ... абарха зуура ... тойгоор гэмэлтэ ... лаһан дары нютагтаа ... ерээд машинын ... хүдэлмэрилбэ. ...

НИНА НИКОЛАЕВНА — ОПЕРАТОР

Энэ басаганай ... намтар һаял ... дотороо эгээн ... Партида ороһоор ... жэл болоно ... тинн ... электронно-тоолоолгын ... операторааар ... Партийна бюрогой ... һунгагданхай, ... дэлмэрин түлөө ... даг. Бүгэдэндэ ... руулна. ...

Шокино-Смоленско...
Ю. СИДОР...
ТАСС-ай ...

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ндиин Республикын
т Мауно Койвистын
дэ СССР-эй Верхов-
эй Президиум бо-
СР-эй правительство
6-да Кремлиин Ехэ
оо сайлалга хэбэ.

Тэрээнтэй суг ябаһан гүрэнэй ба политическэ ажал ябуулагшад, худалдаа наймаанай бүлэгүүдэй түлөөлэгшэд М. Койвистотой хамта байлсаа.

Совет талаһаа — Ю. В. Андропов, Н. А. Тихонов, А. А. Громыко, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр болон бусад тусхай тушаалтад сайлалгада хабаадаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй гэшүүн Ю. В. Андропов сайлалга дээрэ үгэ хэлэбэ.

Ю. В. АНДРОПОВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

нэ господин Прези-

нэ госпожа Койвис-

Финляндиин айл-

үүд!

дые, господин Президент, госпожа Койвистые, Министр господин Президенттэй хамта гүрэнэй ба полити- ы ажал ябуулагша- хани барисаата иин худалдаа наймаа- гүүдэй түлөөлэгшэ- нэ зүрхэнһөө амар-

ндиин Республикын атын албанай хэрэ- етскэ Союзда ерэл- оронуудай хоорон- рилсаа холбооё гүн- хүгжөөхэ байна. Финляндиин харилсаа түүхэ-бэшэгтэ мү- үшөө нэгэ толотомо бэшэгдэбэ: удаада- жэлэй хугасаа соо ба Финляндиин хоо- хани барисаан, ха- холбоон, нэгэ нэгэн- алалсалга тухай договорые һунааха тухай протоколдо гар табигдаба.

35 жэлэй хугасаа соо энэ договор манай оронуудай хоорондохи хүршэ ёһоной харилсаае хүгжөөлгэдэ һайн үүргэ дүүргэнэ, Европын хойто хубида, бүхы Европо түбидэ амгалан тайбан байдал хангалгада горитой ехээр нүлөөлнэ. Энэ договорые гүрбадахяа, болзорһоо урид һунаалга манай гүрэнүүдэй хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын ба харилсаа холбооной шалгагдамал хараа шэглэлээр саашадаашье дабшахаар шиидэнхэй байһыень тодо хурсаар харуулна.

1995 он болотор хараалагдаһан худалдаа наймаанай-экономическа, промышленнэ ба эрдэм-техникын харилсаа холбооё гүнзэгырүүлэн хүгжөөлгын удаан болзорой программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Хүдөө ажаһын ба эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын харилсаа холбоо тогтоохо тухай мэнэ һаяхан гар табигдаһан протокол тэрэнние нэмээнэ.

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй боложо СССР-эй ба Финляндиин хоорондо хүршэ ёһоор ажаһуулгада, хани барисаанда хангалтагүйгөөр нүлөөлжэ шаданагүй. Хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоон ерээдүй тээшэ эрмэлзэнхэй.

Уласхоорондын байдалые улам түгшүүрилтэй болгогшод, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээгшэд, хүсэ хэрэглэхэ политикые номногшод, бусад арадуудые зонхилон захирха дуратайшуул, «совет аюулаар» тэдэниие айлган һүрдөөгшэд совет-финляндиин харилсаа холбоондо дурагүйдэдэг байна. Энэньшье ойлгосотой. Ушарынь юуб гэхэдэ, уласхоорондын байдалые шахардуу шанга болгогшодой арадуудай ухаан бодолдо нэбтэрүүлхые хүсэһэн юумэнэй ямаршье үндэһэ баримтагүй байһыень манай харилсаа холбоон арсашагүйгөөр элирхэйлэн харуулна.

СССР болон Финлянди тон адли тэгшэ эрхэтэйгээр харилсаа холбоо тогтоонхой. Бидэ нэгэ нэгэнэйгээ дотоодын хэрэгүүдтэ огто хамааралсадаггүйбди, орон бүхэн нүгөөдыгөө бэеэ даадаһан байдалые нарииваар сахидаг, тэрэнэй аша туһые хүндэлдэг юм. Бидэ үргэн ехэ, хоёр орондо ашатай туһатай экономическа харилсаа холбоо тогтоогоод, хүгжөөжэ байнабди. Эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлгын һайн һайхан хэрэгтэ муу бэшэ холбоо барисаа тогтоонхойбди.

Тиигэжэ жэлһээ жэлдэ хүгжэн бэхижэжэ байһан манай заншалта харилсаа холбоон ниитын ондо ондоо байгуулалтатай, ондо ондоо үзэл сурталтай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан ямар амжалтатай, аша үрэ ехэтэй байжа шадахые байһыень батаар элирхэйлэн харуулна. Энэмнай имагтал амгалан тайбан, үнэн сэхэ холбоо барисаан бэшэ, харин ёһотойл хани барисаан, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, этигэл найдалай харилсаан болоно.

Финляндиин Республикын Президентнүүд Юхо Кусти Паасикиви, Урхо Калева Кекконен, харин мүнөө—Президент Мауно Койвисто мэтын гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшадай манай оронуудай хоорондо хани харилсаа тогтоолгодо, тэдэниие али бүхы талаарнь хүгжөөн бэхижүүлгэдэ ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байһыень энээнтэй дашарамдуулан онсолон тэмдэглэхые хүсэнэй. Бодолтой сэсэн политигууд, үнэн сэхэ партнернууд, эхэ оронойнгоо патриодууд, бата бэхи эб найрамдалай хэрэгтэ бэеэ үгэнги хүнүүд байһан дээрэһээнь хүршэ Финляндиин эдэ хүтэлбэрилэгшэдые манай Советскэ Союзай хүн зон гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлдэг юм. Эгээл имэһээ тэдэнэр уласхоорондын оршом соо ехэ нэрэ хүндэтэй байһаниинь арсашагүй. Финляндиин гадаадын политическэ хараа шэглэл—«Паасикиви-Кекконенэй хараа шугам»—үргэнөөр мэдээжэ болонхой, нэрэ хүндэдэ хүртэнхэй.

Мүнөө Финлянди уласхоорондын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Эб найрамдалые, Европын арадуудай аюулгүй байдалые, харилсаа холбооё бэхижүүлхэ талаар тэрэнэй гаргадаг эдэбхи үүсхэлнүүдые СССР-эй хүн зон үндэрөөр сэгнэдэг байна. Энээнтэй дашарамдуулан, Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тушаа Финляндиин дурадхал тухай, 35 гүрэнэй түлөөлэгшэдэй Мадридтахи уулзалгын үедэ Финляндиин гаргаһан дипломатическа хүсэлэл оролдолгонууд тухай һануулха шухала.

Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха гэһэн һанал бодол тухай Советскэ Союз юрэ һанаагаа зобоно бэшэ, харин тэрэниие тогтоолгодо туһа нүлөө үзүүлхээр бэлэн лэ.

Иимэ зоно байгуулха тухай хуули ёһые хүндэлхэ уялга бэе дээрээ даажа абахаһаа гадна, тэрэнэй ядерна буу зэбсэггүй байлгын хуули ёһые бэхижүүлхэ арга олгоһон өөһэдынгөө газар дайда дээрэ таарууһаар хэрэглэгдэхэ зарим, гэхэ зуура горитой ехэ хэмжээнүүд тухай асуудалые хаража, үзэхөөр бэлэнбди. Балтиин далайн оршондо ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай асуудалые али бүхы талануудтай Советскэ Союз мүн лэ зүбшэн хэлсэжэ шадаха байна.

Американ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо, Советскэ Союз болон тэрэнэй союзнигуудта ядерна буу зэбсэгээр добтолго хэхын тула газар дайдыень таарамжатай талмай болгохо гэһэн хараа бодол хадаа мүнөө үедэ Европын аюулгүй байдалда тойбо татаһан эгээл ехэ уршаг хохидол болоно. Хэрбээ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхожо эхилээ һаань, американ шэнэ ракетэнүүдэй тодхогдон табигдаха газар дайдые, мүн США-гай өөһэдын газар дайдые хараада абажа, СССР аша үрэ ехэтэй харюугай хэмжээнүүдые саг соогоо абаха юм гэжэ бидэ урдшалан һануулаа һэмди. Совет арадай болон тэрэнэй ханинарай аюулгүй байдал тухай анхарал оролдолго энэ талаар бидэнние уялгална.

Гэбэшье үйлэ хэрэгүүдэй иимээр хүгжэхыень хүсэнэгүйбди, Европо түбиин ядерна дайнай аюулһаа сүлөө байхын түлөө тэмсэнэбди. Хоёр талаһаа Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые ехээр хорооходо тухай түрүүшээр үгэеэ ойлголсохын тула урдынхидал мэтэ бэлэнбди. Имагтал энээнэй тула үнэн сэхээр, адли тэгшэ эрхэтэйгээр үгэеэ ойлголсохо ёһотойбди. Харюу сэхилтэ үгэхэ буу зэбсэггүйгөөр Советскэ Союз НАТО-гай оронуудай хэдэн зуугаад ядерна ракетын сагаалса доро үлэхэ ёһотой, гэһэн эрилтэ бидэнэй урда бү табиг лэ! Хэрбээ адли тэгшэ эрхын, аюулгүй байдалай гол ёһонуудые тэдэ баримталаад байгаа һаа, бидэнэртэй хододоо үгэеэ ойлголсожо шадахал.

Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, бата эб найрамдал хангаха гэшэ СССР-эй гадаадын политикын эгээл үндэр дээдын уг зорилго болоно. Тиимэһээ эб найрамдалда дуратай гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Финляндиин политикые үндэрөөр сэгнэдэгбди.

Господин Президент, мүнөө бидэнэй хэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд, 1948 оной договорые һунаалга хадаа Советскэ Союзай ба Финляндиин хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбооё саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ алхам болоһоо гадна, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгын хэрэгтэ тон ехэ хубитала оруулха байна гэбэлнь, зүбшөөхэ аабзат гэжэ һананаб.

Манай хүндэтэ айлшанай албанай хэрэгээр ерээд байһандань талархалаа мэдүүлхэ зуураа, Финляндиин Республикын президент Мауно Койвистын госпожа Теллерво Койвистын элүүр энхын түлөө, эндэ байһан Финляндиин бүхы айлшадай элүүр энхын түлөө хундага үргэхые дурадханаб!

Советскэ Союзай ба Финляндиин арадуудай хоорондохи һайн хүршэ ёһоор ажаһуулгын, хани барисаанай түлөө!

Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдалай түлөө!

* * *

М. Койвисто харюугай үгэ хэлэбэ.

М. КОЙВИСТЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

нэ Генеральна сек-
Андропов!

нэ совет ээзд!

ар болон господа-

ентын тушаалтай оо хойшо анха түнэ Совет Социалис икануудай Союзда хэрэгээр ерээд, зидаа өөрынгөө баяр ниие онсо элирхэйлагаан намда мүнөөгэшэ. Минии абаалай түлөө гүн сэдьар баясхалан хүргэ-

э-үлүүхэн саг соо ние толгойлогшын байхадаа, нэгэнтэ сад үйлэ хэрэгүүдтэй мдуулан, Советскэ ерэхэ, танай ороной алагшадтай эндэшье, дашье уулзаха арайгааб. Эдэ уулзаша туһатай, үнэ сэнһан юм.

илээд байһан албаэн уулзалгануудые роод жэлэй туршаянди болон Советай хоорондохи хол хүгжөөһэн ёно уудай үргэлжэлэл оолоноб. Энэ ерэл-Финлянди болон Советскэ Союзай хоорондохи уудай шухала удха болон үнинэй үрбайһые, мүн тэрэнай оронууд болон бэе бэеэ гүнзэгыэлдэг байһые элирарууһна.

ай хүндэлэлдэ үнгэрсайлалга, совет габуужа, түрүүшын ан сагһаанай хойани халуун оршонмиэ мэдэрэлэй тодорэ болоно гэжэ би Өөрынгөө зүгһөө, үдэшэжэ ябаһан хүүгһөө гоё һайханаар программын түлөө, ваар эмхидхэгдэһэн уудай түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэхэ дуран хүрэнэ.

Эндэ ерэһэнһээ хойшо манай оронуудай хоёр талын харилсаанууданшье, тэрэшэлэн уласхоорондыншье шухалын шухала гол асуудалнуудаар КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь Ю. В. Андроповтой үргэн хөөрэлдөө хэхэ арга боломжотон байгааб. Энэ уулзалгамнай үнэн зүрхэнэй, хани халуун ба хани нүхэсэлэй оршон байдалаараа илгараа. Бүхыдөө манай оронуудай хоорондохи харилсаанууд иимэл байдаг ха юм. Манай үргэн хэмжээнэй харилсаа холбооной али бүхы талануудые Танай, господин Генеральна секретарь, бонниирходог ба һайн мэдэдэг байһантнай намда ехэ нүлөө үзүүлээ.

Финлянди болон Советскэ Союзай хоорондохи холбоонууд тогтууритай, олон талын шэнжэтэй байха юм. Тэрэ бэе бэедээ айлшалалгыншье, тэрэшэлэн үдэр бүриин юрыншье хүдэлмэриин ашаар шэнэ удха шанараар саг үргэлжэ баяжадаг гэшэ. Иимэ харилсаа холбооной үндэһэ һуури 1948 ондо байгуулагдаһан юм. Тиихэдэ манай оронуудай хоорондо Хани барисаан, харилсаа холбоон болон бэе бэедээ туһалалсалга тухай договор баталагдаһан байгаа бшуу.

Хани барисаанай гуримаар ажаһуудаг хүршэ хоёр оронуудай өөһэдынгөө хоорондохи холбоонуудые удаан болзорой хараатайгаар байгуулхадань аша туһатай байдаг ха юм. Иимэ байдал тогтоохо үндэһэ Хани барисаан, харилсаа холбоон болон бэе бэедээ туһалалсалга тухай договор байгуулжа үгөө. Ингэжэ, түсэбэй ёһоор тэрэниие эрхилэлгэ хадаа бүхы харилсаа холбооной болон тэрэниие хүгжөөлгын бата, найдамтай байхын үндэһэ һуури байгуулна.

Уласхоорондын политикын талаар бидэ саашадаа хубилан оролгын үе сагта мүнөө ажаһуунабди гэхэдэ болохо байна. Энэ сагнай элдэб гүрэнүүдэй байдалда, уг зорилгонуудтань найдалгүй ушар бэлэхэнээр тохёолдуулха байна. Тиигэбшье иимэ оршон байдалай үедэ Финлянди элдэб һанаашалга болон худал хуурмаг ябадалнуудта ородоггүй байна. Бидэ саашадаашье «Паасикиви—Кекконен гэһэн хараа шугамаар» бата найдамтайгаар дабшаха байнабди.

Бидэнэй агуухэ хүршэ гүрэнтэй, Советскэ Союзтай манай харилсаанууд хадаа 35 жэлэй туршада өөрынгөө удха шанарые хубилгаагүй үндэһэн документын ёһоор ябуулагдадаг гэшэ, тиимэһээ тэрэ Финляндиин уласхоорондын байдалай тогтууритай байлгада шиидхэхы туһа хүргэдэг юм. Имагтал тиимэһээ Хани барисаан, харилсаа холбоон болон бэе бэедээ туһалалсалга тухай договорой хүсэндөө байха болзорые, тэрэ болзоройнь үшөө хүрөөгүй байхада, удха шанарынь мүнөө байһан зандань үлөөгөөд, улам һунаажа боломоор гэжэ бидэ тоолоһон байһабди. Өөрынгөө зүгһөө Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ бэлэн байһанаа мэдүүлээ. 1955 болон 1970 онуудташье иимэл байһан юм. Тиимэһээ, болзоройнь хүсөөгүй байхада, энэ Договорой болзорые һунаалга хадаа һайн ёһо заншал болонхой.

Мүнөөдэр эндэ, Кремль дотор, Финляндиин болон Советскэ Союзай үндэр тушаалта түлөөлэгшэд энэ хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүдэй, Хани барисаан, харилсаа холбоон болон бэе бэедээ туһалалсалга тухай договорой хүсэндөө банха болзорые һунаалга тухай протоколдо гар табилгын гэршэнэр болоһон байха юм. Энэ гар табилга хадаа финлянди-совет бэе бэедээ үнэншэдэг харилсаанудай үе дамжан үргэлжэлдэг ба хубилдаггүй байһые онсолон тэмдэглээ. Тиигэжэ эдэ харилсаануудые ерээдүйн холын хараатайгаар хүгжөөхэ үндэһэ баримтануудые байгуулжа үгөө. Манай харилсаануудай үндэһэн документын хүсэндөө банха болзорые саанадуулгын имагтал минии албанай хэрэгээр анха түрүүшынхиеэ Советскэ Союз ерээд байһан үедэ баталагдаһан ушарые тон шухала удха шанартай болгоно бшуу.

Хани барисаан, харилсаа холбоон болон бэе бэедээ туһалалсалга тухай договорой баталагдаһанһаа хойшо 35 жэлэй ой байгша оной хабар гүйсөө. Иимэ удаан саг хадаа манай оронуудай хоорондохи харилсаануудые түүхын холын ерээдүйн үе сагайхнаар сэгнэхэ арга олгоно.

Энээниие холын хараатайгаар шиидхэһэнэй ашаар, Финлянди болон Советскэ Союзай хоорондохи харилсаанууд хадаа уласхоорондын байдалһаа, политическэ элдэб ябуулгануудһаа дулдыдан, хубилдаггүй, хүршэ ёһоной харилсаануудай эрхим жэшээ боложо үгэнэ. Эдэ харилсаанууд хоёр ороной болон арадуудай үндэһэн аша туһада гүйсэд харюусана гэжэ дүй дүршэл элирхэйлэн харуулаа.

Финлянди болон Советскэ Союзай хоорондохи харилсаанууд дотор экономическа холбоонууд гол һуури эзэлдэг байха юм. Финляндиин талаһаа хаража үзэхэдэ, худалдаа наймаан манай арадай ажахыда хододоо шухала аша нүхэсэл болодог байна. Энэмнай гансашье Финляндиин гадаада гүрэнүүдтэ худалдалгада хабаатан бэшэ. Энэмнай Советскэ Союзһаа эгээл ехэ хэмжээгээр манай худалдан абалгада хабаатай байха юм.

Манай хоорондохи экономическа харилсаа холбоон бүхы дээрээ бидэнэй һанаанда хүрэмөөр хүгжэжэ байнхай. Дэлхэйн экономикын хубилалта манай хоёр талын худалдаа наймаанда нүлөөлхэл ёһоороо нүлөөлөө, тиигэбэшье энээнһээ уламжалан бии болоһон шухала асуудалнуудые, хоёр ороной аша туһые хараадаа абан, һайн ёһо заншалта манай харилсаа холбооной гуримаар бидэ шиидхэжэ шадаһан байнабди.

1986—1990 онуудай үедэ худалдаа наймаанай эрьесэ болон түлбэринүүд тухай зэлжээтэ хэлсээ зохёон табилга бидэ һаяшаг эхилһэн байнабди. Урдахи договорой болзоройнь үшөөл хүрөөгүй байхада, манай худалдаа наймаанда энээнэй ехэ удха шанартай байхань лабтай. Энэ хэлсээн болон экономическа харилсаа холбооё хүгжөөхэ удаан болзорой программа дотор табигдаһан уг зорилтонуудые заатагүй түйлаха, бүришье дээшэлүүлхэ худалдаа наймаанай хэмжээн биндэндэ түйлагдаа гэзд Худалдаа наймаанай эрьесэ болон түлбэринүүд тухай мүнөө хүсэндөө байгаа табан жэлэй хэлсээнэй болзорой тэн багаар бидэ тодорхойлжо шадаха байнабди. Минии һанахада, худалдаа наймаанай мүнөө үедэ түйлагдаһан хэмжээнһээ бага бэшэ байхаар хангаха ябадалые удаадахи табан жэлэй болзортой зорилго гээд табижа болохо байгаа. Энээнтэй хамта худалдаа наймаанай бүридэлыешье нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэй байгаа.

Эрхим хүндэтэ ханинар,

манай хоорондохи харилсаанда бидэнэй дадаһан уласхоорондын байдалһаа мүнөөнэй байдалай ехэ илгаатай байһаниинь ехэтэ голхормоор. Өөһэдынгөө хэм хэмжээгээршье, гүрэн түрын байгуулалтааршье тад ондоо хоёр гүрэнэй хоорондо һайн һайхан харилсаанууд болон ехэ хэмжээнэй харилсаа холбоон байжа болохо юм гэһэн, бодото дээрэнь бидэнэй харуулһан дүй дүршэлэй удха шанар иимэ оршон байдалда, урданайхида орходоо, бүри ехээр онсолон тэмдэглэгдэхэ байна бшуу.

Уласхоорондын оршом соо финлянди-совет харилсаанууддай удха шанар хадаа нэн түрүүн Европын хойто зүгтэхи байдал дээрэ элсэр харагдаха байна. 1948 оной Договорой үндэһөөр байгуулагдаһан манай оронуудай хоорондохи харилсаанууд маанадтай хүршэ райондо ниитэ дээрэнь тогтууритай байдал сахин хамгаалгада нилээд ехэ нүлөө үзүүлдэг байна. Европын хойто зүгые саашадаашье тогтууритай, уласхоорондын байдалай түгшүүрилдэ хабаагүй байлгаха гэшэ Финляндиин уг зорилго болоно.

Европын хойто зүгтэ тогтууритай байдал хангахын тула энэ районие, болоһоор ямаршье ушарнуудта, ядерна зэбсэггүй байлгаха гэшэ шухала байна бшуу. Аяар 1963 ондо президент Кекконенэй найруулһан зохихо дурадхалай үндэһөөр Европын хойто зүгые ядерна зэбсэггүй зоно болгохо хэрэгтэ туһа хүргэхын тула бидэ саашадаашье хүсэл оролдолгоёо гаргаха байнабди. Энээнтэй дашарамдуулан, Финляндиин эдэбхи үүсхэлые Советскэ Союзай дэмжэжэ байһан тухай, тэрэшэлэн хойто зүгэй оронуудтай зэргэлһэн өөһэдынгөө газар дээрэ тиимэ байдал тогтоохо хэмжээнүүд тухай асуудалые хаража үзэхөөр тэрэнэй бэлэн байһан тухай һаяшаг Танай, господин Генеральна секретарь, хэлэһэн мэдүүлгые бидэ, финнүүд, һайнаар хүлеэн абаһан байнабди.

Бүхыдөө уласхоорондын байдал һанаа зобооно. Үргэлжэлжэ байгаа буу зэбсэг үрдилдэн гаргалгые болюулалга, тэрэнэй ашаар бэе бэедээ үнэншэхэ ба харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэн байлга тодорхойлдог зохид һайн оршон байдал тогтоохо гэшэ түрүүшын зэлжээнэй шухала хэрэг болоно. Ерээдүйдөө этигэхэ ябадал бэхижүүлхэ ори ганса зам энэмнайл болоно ха юм. Буу зэбсэг, нэн түрүүн ядерна, үрдилдэн гаргалгые болюулха гэһэн бүхы хүсэл оролдолгонууд түрүүшын зэлжээнэй удха шанартай болоно гэшэ. Женеводэ боложо байгаа хөөрэлдөөнүүд бидэ бүгэдэндэ сэхэ хабаатай. Энэ хөөрэлдөөнүүд үгэеэ ойлголсолгодо хүргэхэ байха—түргэн хүрэбэл, бүришье һайн бэлэй—гэжэ бидэ үнэн зүрхэнһөө найданабди. Харин ондоогоор хүгжэлгэ хадаа уласхоорондын байдал һуларуулгын жэлнүүдтэ Европодо түйлагдаһан түйлалтануудые үгы хэжэ магад бшуу. Эндэ буу зэбсэгүүдые үрдилдэн, заха хизааргүйгөөр гаргалга бүхы хүн түрэлтэндэ ямар хохидолтой байхаб гэжэ хэлэһэнэйшье үлүү.

Мадридта ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хоорондохи уулзалга аяар гурбадахи жэлээ үргэлжэлжэ байна. Түгэсхэлэй актын бүхы элдэб асуудалнуудые тэнсүүритэйгээр хараадаа абаһан удха түгэс документ тэндэ зохёон табигдаха аабза гэжэ бидэ найданабди. Нейтральна болон бүлэгүүдтэ хабаададаггүй бусад оронуудтай хамта Финлянди энэ уг зорилго түйлалтын удха шанарые онсолон тэмдэглэдэг, тэрэниие түйлахын тула эсэшэгүй хүсэл оролдолго гаргадаг байха юм. Тиигэжэ эб найрамдал бэхижүүлгын аша туһада өөрынгөө нейтральна политикые бодото дээрэнь бэелүүлхые бидэ оролдодог гэшэбди. Ерээдүйдэшье бүхы Европын аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн хараа шугамда, манай өөһэдымнай аша туһада ниитэ Европын зүблөөнэй ехи табиһан хэрэгтэ туһалалга мүн лэ харюусаха байна. Тиихэдээ тэрээндэ бидэнэй нүлөө үзүүлжэ шадаха арга боломжын байһые бидэ хараадаа абаха байнабди.

Эрхим хүндэтэ ханинар,

Финлянди-совет харилсаанууддай эгээл үнэтэй ёһо заншалнуудые үргэлжэлүүлхын тула би эндэ байнаб. Минии урда тээ байһан президентнүүд Паасикиви болон Кекконен манай харилсаануудые байгуулһан ба мүнөөнэй үндэр хэмжээн хүрэтэр өөһэдынгөө зүгһөө хүгжөөһэн байха юм. Энэ ушар хадаа намдашье, тэрэшэлэн бүхы финн арадташье ехэ уялгануудые даалгана. Тиимэһээ тэрээндэ үндэһэлэн, бидэ саашадаашье дабшаха ёһотойбди. Энэ харилсаануудые хүгжөөлгэдэ Советскэ Союзай хүтэлбэриин дэмжэлгэ ямар ехэ аша туһатай байнаб гэжэ үшөө дахин би тэмдэглэхэ байгааб. Харин энээниие мэдэржэ байхадаа, манай оронуудай хоорондохи харилсаануудые саашадань хүгжөөхэ хүдэлмэриие үргэлжэлүүлхэдэ бэлэн байна бшуу.

Господин Генеральна секретарь,

манай оронуудай хоорондохи харилсаануудта ехэ удха шанартай энэ жэлдэ эдэ һайн харилсаануудай ерээдүйн түлөө, господин Генеральна секретарь, Танай элүүр энхын түлөө, Танай амжалтануудай түлөө, бүхы совет арадай зол жаргалай түлөө хундага үргэхыемни зүбшөөгыт.

* * *

Ю. В. Андроповой, М. Койвистын хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалгануудаар угтагдаһан байна.

Сайлалга хани барисаанай оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ТАСС · АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

НАЙРАМДАЛ—ЕВРОПОДО, ЭБ НАЙРАМДАЛ—ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ

ет-финляндиин хөөрэлүүд, Кремль соо эмхидсайлалга дээрэ эй ЦК-гай Генеральекретарь, СССР-эй Верх Советэй Президиумэй ы Ю. В. Андроповой, ндиин Республикын дент М. Койвистын хэ үгэнүүд уласхоорондолонниитын ба хэблэлэй алые ехээр татана. Европо ба бүхы дэлхэй дээб найрамдал, бата эб мдал хангахаһаа үлэхэ уг зорилго СССР-гадаадын политикада үгы гэжэ харин оронуудай нитэдэ мэдээсэлнүүдые рүүлэн тараадаг хэрэгүүд тэмдэглэнэ. Советсоюзай ба Финляндиин ондохи хани барисаан хүгжэн бэхижэжэ байушар ниитын ондо онбайгуулалтатай гүрэнэй хоорондохи харилсаа ямар амжалтатай, аша үрэ ехэтэйгээр жэ шадаха байлгын жэмо гэршэ жэшээ бо гээд тэмдэглэгдэнэ.

ёр ороной хоорондохи барисаан, харилсаа оон ба нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай договорой рые һунаалга хадаа сонляндиин харилсаа ороной түүхэ-бэшэгэй нэгэ толотомо хуудаболоно гээд Финляндиин аан уутисет» газетэ бэ. Манай гүрэнүүдэй ондохи харилсаан хадаа нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, этигэл найдалай харилсаан болоно.

Советскэ Союз амгалан тайбан байдалай политика бэелүүлхэдээ, Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно тогтоолгодо туһалхаар бэлэн байһанаа баталба гэжэ Финляндиин ондоо газетэ — «Суомен социалидемокраатн» газетэ мэдээсэнэ.

Уласхоорондын оршом соо Финляндиин үүсхэл эдэбхи гаргадаг, эршэмтэй ябуулгануудые хэдэг байһан тухайнь совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ гээд «Суоменмаа» газетэ тэмдэглэнэ. Финлянди «Паасикиви-Кекконенэй хараа шэглэлээр» саашадаашье батаар дабшаха юм гэжэ «Ууси Суоми» бэшэнэ.

Балтиин далайн оршон тойронхиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэдэ СССР-эй бэлэн байһан гухайда Швециин премьер-министр **У. Пальме** тэмдэглэхэ зуураа, энэ совет шэнэ үүсхэл хадаа Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха талаар үшөө нэгэ шухала алхам болоно гэжэ мэдүүлээ.

Европодо ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө Советскэ Союзай эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байһые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь үшөө дахин тэмдэглэбэ, гэжэ **«Нойес Дойчланд»** (ГДР) газетэ бэшэнэ. Түрүүшээр энэ түбидэхи хоёр талын ядерна буу зэбсэгүүдые ехээр хорооходо тухай үгэеэ ойлголсохые СССР дурадхана.

Ядерна буу зэбсэгүүдые ехээр хорооходо тухай үнэн сэхээр, адли тэгшэ эрхэтэйгээр үгэеэ ойлголсохые Ю. В. Андропов уряалба гээд Чехословакиин **«Руде право»** газетэ мэдээсэнэ.

«Ядерна буу зэбсэггүй Европын түлөө СССР тэмсэнэ», — гэжэ Польшын **«Трибуна люду»** газетэ тэмдэглэнэ. США болон НАТО-гай американ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо гэһэн һэдэлгэнүүд мүнөө үедэ Европын аюулгүй байдалда эгээл ехэ уршаг тойбо татана гэжэ газетэ бэшэнэ.

Уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоһоорнь һанаагаа зобожо байһанаа Советскэ Союз гүнзэгы сэдьхэлһээ мэдүүлбэ гэжэ **Кубын радио ба телевидениин** шэнжэлэл дотор хэлэгдэнэ.

Европын хойто хубида ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай дурадхалые Ю. В. Андропов үшөө дахин дэмжээд, Балтиин далайн оршондо ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха тухай асуудалые энээндэ хабаатай бүхы талануудтай зүбшэн хэлсэхээр Советскэ Союз бэлэн байна гэжэ мэдүүлээ гээд Америкын **«Нью-Йорк таймс»** газетэ бэшэнэ.

Англиин **«Дейли телеграф»** газетэ, Австриин **АПА** агентство, Венесуэлын мэдээжэ ажал ябуулагша, демократическа ябуулга гэдэг партиин парламентскэ бүлэглэлые хүтэлбэрилэгшэ **Карлос Каначе Мата** совет хүтэлбэрилэгшын хэлэһэн үгые тайлбарилхадаа, энэ хадаа эб найрамдалые бэхижүүлгын хэрэгтэ шэнэ үнэтэ хубита болоно гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Сэрэгэй хүсэеэ үргэдхэхэ эрилтэ табижа, Холбоото Штадууд Токиогой зонхилогшодые хашажа харшалжа байна. Японие Пентагоной Алас Дурна зүгтэхи «шэнгээгдэхэгүй авианосец» болгохо гэһэн Накасонэгэй министрнүүдэй кабинедэй соносхоһон программын дары түргөөр бэелүүлэгдэхыень Вашингтон хүлеэжэ байна гэжэ Японой хэблэл тэмдэглэнэ. һүүлэй үедэ Японой правительство сэрэгэй асуудалнуудаар американ захирганда хэдэн ехэ буулта хээ гээд «Асахи» газетэ бэшэнэ. Вашингтоной заабаряар Токио зэбсэгтэ хүсэнүүдээ мүнөөнэй ракетэнүүдые абажа ябадаг корабльнуудаар, сэрэгэй самоледуудаар хангахын тула ехэ мүнгэ һомелно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Мидуэй» гэжэ американ авианосец дээрэ Японой агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй офицернүүдтэ заабари зүбшэл үгтэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Женеводэхи хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани июниин 7-до эндэ болобо.

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

ГАВАНА. Эб найрамдалай, бэеэ дааһан байдалай ба хүгжэлтын түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын ба ядерна дайнай аюулые һуларуулхын түлөө тэмсэл хадаа манай үе сагай шухалын шухала зорилго болоно гэжэ Югославиин партийна делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Кубада ерэһэн тухай Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ф. Кастрын, Югославиин Коммунистнуудай Союзай ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Рибичичэй гараа табиһан хамтын коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Дэлхэйн экономическа кризисые зайсуулан сарахын түлөө, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ түрүү үзэлтэй, демократическа бүхы хүсэнүүд хабаадаха ёһотой гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ БЭЛЭГ

БУРЖЕ. Совет космонавтнуудтай хамта түрүүшын француз космонавт Жан-Лу Кретьенэй ниидэһэн «Союз Т-6» гэжэ замбуулинай онгосын буулгагдадаг аппарат, француз космонавтын скафандр, бортовой журнал болон хамтын ниидэлгэдэ хэрэглэгдэһэн бусад зүйлнүүд Францин замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй национальна түбтэ (КНЕС) дамжуулагдан үгтэһэн байгаа. Тэрэниие дамжуулгын баяр ёһолол Авиаци болон космонавтикын уласхоорондын 35-дахи салондо Советскэ Союзай павильон соо болобо. Советскэ Союзай бэлэг КНЕС-эй президент Юбер Кюрьендэ барюулагдаа.

Жан-Лу Кретьен, тэрэнэй дублер Патрик Бодри, совет космонавтнууд Валентин Лебедев болон Анатолий Березовой, совет болон француз эрдэмтэд, «Франци—СССР» гэжэ бүлгэмэйхид баяр ёһололдо хабаадаба.

ТАНЛАНДДА ЭЛЬГЭЭГДЭҺЭН МЕМОРАНДУМ

ВЬЕНТЬЯН. ЛНДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство меморандум Танландда эльгээбэ. Майн 22—23-да Таиландын зүгһөө Кхаммуан провинци дээрэһээ Лаосой газар дайдые буудаһан байгаа гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ. Байрын гэрнүүдтэ ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа, хилэ сахижа байһан нэгэ хүн шархатуулагдаа.

Вьентьян провинцидахи Меконг мүрэнэй Лаосой эрьеые нэгэнтэ бэшэ буудаһан, ашаанай ба пассажирска суднануудые тоноһон, дээрмэдэһэн, мүн хилэ дээрэхи тэмдэгүүдые хуули бусаар хүдэлгэһэн ушар олон байна гэжэ меморандум дотор заагдана. Танландын тодорхой бүлэгөөрхидэй туһкралта дэмжэлгээр Лаосой контрреволюционернууд эдэ ябуулгануудые үүдхэһэн байна.

ЭРХИМЛЭГШЭД УРМАШУУЛАГДАБА

Манай республикын баян дайдада, ой соогуур, нуга сабшалан дээгүүр арадай ажахыда шухала хэрэгтэй олон янзын ургамалнууд дайралдадаг гээшэ. Эдэнэй ехэнхинь эм домто ургамалнуудай бүлэгтэ сэхэ ородог. СССР дотор медицинскэ промышленностиин гаргадаг бүхы препарадуудай 50 процентнь эм домто ургамалнуудаар бүтээгдэдэг гээшэ. Ургамалнуудһаа гараһан эмүүд зүрхэ һудаһанай, нервнэ, хотын болон бусад элдэб үбшэ аргалхада хэрэглэгдэнэ. Нохойн хоншоорой жэмэс байгаалиин поливитаминай концентрат гэжэ нэрлэгдэнхэй. Юуб гэхэдэ, энэ эм домто ургамал витамин «С» гаргалгада оролсоно. «С» витамингүйгөөр хүн амидаржа шададаггүй хэ юм.

Буркоопсоюзай коопзверопромхозууд алирһанай набшаһа, хуһанай гүлгэ, нохойн хоншоор, долоогоно, мойһо болон бүхыдөө арбан табан түрэлэй ургамалнуудые суглуулжа, медицинскэ промышленностиин хэрэглэмжэдэ эльгээдэг болонхой.

Эм домто ургамал суглуулхадаа, байгаалиие хамгаалга—бүгэдэ арадай хэрэг гэжэ мартажа огтошье болохогүй бшуу. Тиимэһээ ургамалай эшэ таһалжа, үндэһэтэйнь ходоро татаха хорюултай юм. Тэрэниие суглуулдаг газараа жэл бүхэндэ һэлгэжэ байхада һайн. Тиигээгүй һаа, эндэ үнэтэ ургамал хожомоо һалбархаяа болишохо.

Хуһанай гүлгэ суглуулха эгээл таатай зохид саг хабар юм. Хэрбээ энээнһээ хожом суглуулбал, досоохи хоншуу үнэртэй, дабирхайтай бодосуудынь охигүй боложо, һуларшаһан байдаг. Хуһанай гүлгэд дабирхай, эфирнэ тоһон гэхэ мэтэ бодосуудаар баян.

Алирһанай набшаһа хабартаа бэлэдхэхэдэ, һайн шанартай байдаг. Энэ үедэ тэрэ бэлэхэнээр хатадаг. Алирһанай набшаһан соо хэдэн янзын кислота, глюкозо, арбутин гэхэ мэтэ бодосууд бии.

Һархяаг, алирһа, жэмэс болон эм домто ургамалнуудые ехээр суглуулха гэһэн шухала хэрэгтэ залуушуулые олоор хабаадуулха зорилготойгоор ВЛКСМ-эй Буряадай областной комитет, Буркоопсоюзай правлени 1982 ондо республика дотор тусхай конкурс соносхоһон байгаа.

Һаяхан энэ конкурсын дүн гаргагдаба. Конкурсдо нэгэ техникум, 14 дунда һургуули хабаадажа, коопзверопромхозуудай бэлэдхэлэй пунктнуудта 4047 килограмм һархяаг, 10 килограмм нохойн хоншоор, 466 килограмм алирһанай набшаһа, 395 килограмм долоогоно, 130,7 килограмм хуһанай гүлгэ тушааһан байха юм.

Алирһа, жэмэс, һархяаг болон эм домто ургамалнуудые түүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, эрхим амжалта түйлаһанайнь түлөө, ВЛКСМ-эй Буряадай областной комитедэй болон Буркоопсоюзай правлениин тогтоолоор, Улаан-Үдын кооперативна техникумдэ, Түнхэнэй районой Зүүн-Мүрэнэй дунда һургуулида Хүндэлэлэй грамотанууд, 150—150 түхэригэй хэмжээнэй нэгэдэхи мүнгэн шан барюулагдаба. Баргажанай районой Һубын дунда һургуули Хүндэлэлэй грамота, 100 түхэриг—хоёрдохи мүнгэн шанда, тиихэдэ Баргажанай-Адагай, Шидханай дунда һургуулинууд Хүндэлэлэй грамотада, 70 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ. Энээнһээ гадна, Баргажанай районой Үүрэгэй, Хурамхаанай болон Багдаринай дунда һургуулинуудта 50 түхэригэй урмашуулгын шангууд барюулагдаба.

Эм домто ургамалнуудые түүхэ үедэ һурагшадай ударидагшад болон ябаһан Улаан-Үдын кооперативна техникумэй хүмүүжүүлэгшэд Н. Б. Коношонкина, Р. Р. Латыпов, Л. Н. Шаралдаева, Зүүн-Мүрэнэй дунда һургуулиин багша З. М. Шведова, Һубын дунда һургуулиин багша Г. Е. Козулина гэгшэд 30—30 түхэригэй, Баргажанай-Адагай дунда һургуулиин багша Р. П. Галина Багдаринай дунда һургуулиин багша Л. В. Пестерева хоёр 25—25 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэбэ.

Улаан-Үдын кооперативна техникумэй һурагшад 1982 ондо 2047 килограмм һархяаг, 1000 килограмм алирһа жэмэс, 239 килограмм алирһанай набшаһа, 196 килограмм долоогоно тушаажа, республика дотор соносхогдоһон конкурсдо түрүү һуури эзэлһэн байна.

Зунайнгаа амаралтын үедэ пионернүүдые, ажалай семестрын хаһада студентнэрые республика дотор соносхогдоһон 1983 оной конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадажа, Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй конторонуудта, коопзверопромхозуудта алирһа жэмэс, һархяаг болон эм домто ургамалнуудые элбэг ехээр тушаахыетнай уряалнабди.

М. ГЫЛЫКОВ,
коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто багшанарай институдай «Байгалай долгинууд» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин коллектив һаяхан Эрхүүгэй областиин хэдэн районуудаар айлшалһанаа бусажа ерэбэ. Түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан шэнэ программаяа тэдэнэр Осагай, Боохоной, Баяндайн, Эхирэд-Булгадай районуудай ажалшадта харуулаа.

Хүршэ областиимнай хүн зон манай Буряад ороной ёһо заншал, ажабайдал харуулһан хатар наадан, аялга дуунуудыемнай һонирхон, концерт бүхэниинемнай халуун альга ташалгаар угтаһан байна. Б. Бабудоржиевай шог зугаата хөөрөөнүүд, «Буряад орон» гэһэн сюитэ, «Баруун шугы» гэжэ дуу, хатарай композици болон «Һойрой наадан» гэһэн хатар харагшадта илангаяа һайшаагдаа.

Эрхүүгэй областиин дүрбэн районой ажалшадта хамта дээрээ арба гаран концерт харуулаабди. Хатаршадаймнай уян нугархайгаар гүйсэдхэһэн хатар, Дуушадаймнай хонгёо гоё дуун бүхэн харагшадай анхаралыень татан, нюдэнэйнь хужар, шэхэнэйнь шэмэг болоо гээд һанагдана.

Энэ амжалтада манай ансамблиин хүтэлбэрилэгшэ, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай АССР-эй габьяата артист С. Б. Доржиевай ехэхэн хубита оролсоно гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

С. БАЗАРОВ.
БГПИ-гэй 3-дахи курсын студент.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ансамблиин хатарай бүлэг.

Нютаг нютагай һонин

ЗУУ НАҺАТЫН БАЯР

Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо ажаһуугша Елена Федоровна Гаврилова зуу наһатай боложо, һаяхан түрэһэн үдэрөө тэмдэглээ юм.

Колхозой түрүүлэгшэ Е. З. Утенков колхозой профсоюзна комитедэй түрүүлэгшэ К. Г. Ткачева хоёр Гавриловагай гэртэнь ошожо, зуу наһатын түрэһэн үдэрөөрнь амаршалаад, дурасхаалта бэлэг барюулаа. Елена Федоровна ехэ хүнгэн, сарюун, хилээмэеэ өөрөө баридаг зандаа.

—Та зуу наһа гүйсэбэт. Иимэ үндэр наһатай болохо ямар нюуса бииб?—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ асууба.

—Намда тиимэ ямар нюуса байхаб даа. Бага үхибүүн наһанһаа эхилжэ, энэ болотороо ажал хэжэ ябаһан хүм даа. Бүхы нюусамни гэбэл, ажал болоно. Ажал хэжэ ябахада, хүнэй бэе хатуу, ямаршье үбшэн тахалда абтанагүй. Энэ наһан соогоо архи уужа үзөөгүйб. Тиихэдэ энсэхэ, хүхихэ, шоглохо ехэ дуратайб. Хүнэй шогтой, зугаатай ябахада, һанаан сэдьхэл ходоодоо тэнюун ужам ябана бшуу. — гэжэ зуу наһата харюусаа һэн.

Үнэхөөрөөшье, Елена Федоровна бүхы наһаараа хара ажалда ябаһан хүн. Дэлхэйн 1-дэхи дайн, граждан дайн, ниитын ажахынуудые байгуулга, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн, арадай ажахые һэргээн бодхоолгын үенүүдтэй тэрэнэй ажалай намтар холбоотой.

Н. МИТЫПОВА.

КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Оршон тойронхи байгаалиие аршалан хамгаалгын бүхэдэлхэйн үдэртэ зорюулагдаһан Прибайкалиин районно эхин эмхиин конференци һаяхан үнгэргэгдэбэ. Байгаалиие хамгаалгын республиканска конференциин дүнгүүд ба районно эхин эмхиин зорилгонууд дээрэ конференци гол анхаралаа хандуулаа.

Байгаалиие хамгаалгын бүлгэмэй районно эхин эмхиин түрүүлэгшэ В. К. Баев элидхэл хэбэ.

Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэдэ санэпидстанциин врач В. Н. Алсаев, газар эсхэмжэлэгшэ В. Н. Трушкин, ЛКСМ-эй Прибайкалиин райкомой секретарь С. А. Семенов, ангуушадай ба загаһашадай районно бүлгэмэй түрүүлэгшэ В. Ф. Озеров хабаадаа. Хүн зоной дунда, илангаяа үхибүүд, һурагшадай дунда ойлгуулалгын болон һэргылэмжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Байгаалиие аршалан хамгаалгын республиканска бүлгэмэй түлөөлэгшэ И. А. Игнатьев конференциин хүдэлмэридэ хабаадалсажа, үгэ хэлэһэн байна.

Н. ТЕСЛЕНКО.

НАБШАҺАТА МОДОД НАДХАХАЛ

Һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохоор республика дотороо үүсхэл гарһан Зэдын районой ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ горитойхон хүдэлмэри хэжэ байнхай. Жэшээлбэл, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түб — Дээдэ-Үшөөтэйдэ агитаторнууд хүн зоной дунда ойлгуулалгын хүдэлмэри ябуулна. Эндэ дайнай ветерануудай хүндэлэлдэ зорюулжа, сэсэрлиг тарижа хорёолоо. Сэсэрлиг соогоо мянган уляангир һуулгаһан байна. Модо һуулгаха хүдэлмэридэ тосхоной хүн зон, һургуулиин һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ үхэр нюдэнэй, акациин, малиннын, крыжовнигой, бузинагай 1300 гаран һөөг асарагдажа, сельскэ Соведэй харьяата эмхинүүдтэ, айлнуудта хубаарилагдан үгтөө. Ингэжэ айл бүхэн 8 һөөг тарижа, харгын захааархиие, үйлсэеэ гоёохо болоно. Һаядаа тосхондо ажаһуугшад хорёонуудаа, палисаднигуудаа заһабарилжа шэрдэхэ юм. Түрэл тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохоор эмхидхэгдэһэн субботник, воскресникүүдтэ колхознигууд, мэргэжэлтэд, залуушуул, сельпогой, медпунктын хүдэлмэрилэгшэд, һурагшад олоороо хабаадалсана.

Һууринай үйлсэнүүдые ногооруулха хүдэлмэри колхозой хоёрдохи — Цагаатын отделенидэ үргэнөөр ябуулагдана. Эндэхи найман жэлэй һургуулиин һурагшад, хүүгэдэй ясли-садай хүдэлмэрилэгшэд модо, һөөгүүдые һуулгажа, үйлсэнүүдээ сэбэрлэһэн байна.

Мүнөө арадай депутадуудай Дээдэ-Үшөөтэйн сельскэ Соведэй гүйсэдкомой харьяата һуурин тосхонуудта үйлсэнүүдээ ногооруулжа, болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэринь түлэг дундаа үргэлжэлһөөр.

Н. ДАГБАЕВ.

Шэнэ кино!

БААТАРШАЛГА ТУХАЙ ДОМОГ

Табяад оной эхин багта Эрхүүгэй хүдөө ажахын институдай библиотекэ соо Георгий Марковай «Ябаган сэрэгшэ» («Солдат пехоты») гэжэ туужаар болоһон уншагшадай конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, тэрэнэй автор иигэжэ онсолон тэмдэглээгшэ бэлэй: «Энэ ном соо хэлэгдэһэн зүйлнүүд хуу үнэн. Би туужын геройнуудай дабаһан замые дабалсаа, ушарһан бэрхэшээлнүүдыень арһа, мяхан дээрээ үзөөб, тиимэһээл совет сэрэгшэдэй япон самурайнуудые һүнөөн дараха хэрэгтэ харуулһан гайхамшагта баатаршалгые этигэмээр, зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмээр зураглаха гэжэ оролдооб». Үнэхөөрөөшье, энэ номой үнэн зүбөөр, сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшэгдэһые конференцидэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталаа һэн. Юуб гэхэдэ, тэрэ үеын студентнүүдэй хахад шахуунь өөһэдөө дайн дажарай хүнгэн бэшэ замаар дабшаһан, дариин утаа һайса үнэрдэһэн зон байгаа бшуу. Хожомынь Ленинскэ шангай лауреат, мэдээжэ совет уран зохёолшо Георгий Марков тэрэ туужаяа һэльбэн заһабарилжа, «Хинган дээгүүр элиһэн бүргэдүүд» гэжэ нэрлээд, дахин барлуулаа юм. Тиимэ хурсаар, нюдэндэ харагдама эли тодоор, этигэмэ үндэһэтэйгөөр бэшэгдэһэн туужын кинематографистнуудай анхарал татаһаниинь гайхалгүй ааб даа.

Эдэ үдэрнүүдтэ «республикымнай кинотеатрнуудай экранууд дээрэ М. Горькиин нэрэмжэтэ түбэй студида найруулагдан табигдаһан «Захиралта: хилэ дабан гараха» («Приказ: перейти границу») гэжэ уран һайханай фильм үргэнөөр харуулагдажа эхилбэ. Харин хоёр жэлэй саада тээ баһал Г. Марков болон Эд. Шим гэгшэдэй сценарияар найруулагдаһан «Захиралта: дайсанай урдаһаа буудахагүй» («Приказ: огонь не открывать») гэһэн режиссёр Ю. Иванчугай фильм гараа һэмнай. Эдэ хоёр кино-зохёолнуудай хоорондо холбоон бии гү гэжэ асуултай. Сэб сэхэ даа! Ушар юуб гэхэдэ, шэнэ фильм нүгөөдынгөө үргэлжэлэлынь болонхой. Тэндэшье, эндэшье мүнөөхил майор Тихоновэй (артист В. Бирюков) батальоной сэрэгшэдэй үдэр бүриин үйлэ хэрэгүүд, үхэлтэ дайнай үедэ харуулһан баатаршалга тухай домоглогдоно бшуу. Илгаань гэхэдэ, түрүүшын фильм соо совет сэрэгшэд һэргэг һэримжэтэйгээр оронойнгоо хилэ шадар хорожо, добтолгодо Аэнэ мэнэ орохоор бэеэ зэһэнхэй дайсанда эсэргүү шанга сохилто үгэхөөр бэлэн зогсоно. Харин шэнэ фильм харахадаа, бидэ мүнөөхил эрэлхэг совет сэрэгшэдтэй хамта хилэ гаталжа, Хинганай орьёл үндэрнүүдые бүргэдүүд шэнгеэр дабаад, Манжуурта бэхижэһэн самурайнуудтай хэһэн үхэлтэ тэмсэлэйнь гэршэ болонобди. Энээнтэй дашарамдуулан нэгэ иимэ зүйл абаһаар тэмдэглэлтэй. Георгий Марковай «Хинган дээгүүр элиһэн бүргэдүүд» гэжэ туужын удхада, үйлынь хүгжэлтэдэ, геройнуудайнь сэдьхэлэй байдалда түрүүшынь, хоёр жэлэй саада тээ буулгагдаһан фильм яаха аргагүй дүтэ. Тиихэдэ «Захиралта: хилэ дабан гараха» гэһэн уран һайханай лентэ Г. Марковай туужын композици сооһоо халижа, геройнуудайнь үйлэ хэрэгые жэшээгүйгөөр үргэдхэнэ, үнгэржэ ерэхэдээ, һүүл багтаа киногой жанрай нүлөөндэ ороод, ушаралта ябадалай шэнжэ шанартай болошоно гээшэ аа гү гэжэ ажаглахаар. Теэдшье энээндэ муу юумэн юу байхаб. Кино гээшэмнай кинол ха юм. Илангаяа эдир үеын зондо зорюулагданхай байгаад, тиимэшье хүгжэлтэтэй, шэнжэтэй болоһониинь гайхалгүй ааб даа.

...1945 он. Дүрбэн удаан жэлдэ Дауриин элһэн соо окоп малтаад хэбтэһэн совет сэрэгшэдэй үнинэйл хүлеэһэн добтолхо, хилэ дабажа, урагшаа дабшаха гэһэн захиралтаяа абахадаа, дабхар зоригжолтой, далижаһан шэнги болоһониинь хэлэшэгүй юм бээз. Зүгөөр генерал Артамонов Тихоновэй батальондо хүлеэгдээгүй даабари үгэжэрхинэ. Ушар юуб гэхэдэ, танкова частиин хойноһоо дахан хилэ дабаад, тэндээ тусхай талмай түхеэржэ, ашаатай самолёдуудые хүлеэн абаха ёһотой болоно. «Нүхэр генерал, — гэжэ Тихонов һөөргэдэхэ һэдэлгэ хэнэ. — Бидэ түрүүшын зэргэдэ урагшаа дабшахабди гэжэ этигэн хүлеэжэ байгаалди. Энээн тухай сэрэгшэдтээшье хэлэһэн гээшэбди. Партийна болон комсомолой суглаа үнгэргөөбди. Теэдшье дүрбэн жэл соо эндэ хүлеэжэ хэбтэхэдээ, иимэ эрхэдэ хүртэхөөр болоогүй зон гүбди?!». Теэд тэдэнэй һанагшаар юумэн бүтэнэгүй. Захиралта гээшые зүбшэн хэлсэдэггүй ха юм. Үнэн дээрээ Тихоновэй гол түлэб эдир залуу сэрэгшэдһээ бүридэһэн батальон япон самурайнуудай эгээл хэйра гам гээшые мэдэдэггүй отрядуудтай — «үхэлөөр жүрөөдэгшэдтэй» улаан нюураараа ушаржа, һанагдаагүй орёо эрхэ байдалда гэнтэ орошоно, газар доогуур малтагдаһан нүхэн-бүнкернүүд соогуур тулалдаха ушартай болоно. Энэл шуһата тэмсэлэй түлэг соогуур эдир залуу совет сэрэгшэдэй абари зан хатуужана, тэдэнэй Эхэ орондоо бэеэ үгэнгинь, эрэлхэг зоригтойнь, эсэхэ сусахые мэдэдэггүйнь элирэн гаража ерэнэ. Фильмын авторнууд (мүнөөхил режиссер Ю. Иванчук) гүнзэгы бодолтой, хүнэй абари зангай һайханиие илган олоходоо бэрхэ бултанай аха заха майор Тихоновэй (артист В. Бирюков), эрэшүүлһээ дутуугүй эрмэлзэлтэй, сэбэр сэдьхэлтэй сэрэгэй врач Беляевагай (артистка Н. Егорова), хүн зондоо хүндэтэй, хүхюун дорюун политрук Буткинай (артист Э. Романов), түрүүшэгээр хамагай энеэдэн боложо ябадаг аад, шанга шалгалтын үедэ тад ондоо боложо хубилһан Терентий Шленкиной (артист А. Потапов) болон бусадай образуудые шадамар бэрхээр бүтээжэ шадаа. Имагтал эдэ дүй дүршэлөөр түгэс аха нүхэдынь хамтын баатаршалгада бэшэнээ — шэнэ ерэһэн сэрэгшэдээ — зоригжуулна, өөһэдынгөө үхэлөөр олохон хүнэй ами наһые абарна, тиигэжэ илалтын ямар ехэ үнэтэй сэнтэйе, яажа түйлагдадагые харуулна бшуу. Ингэжэл үе үеын эстафетэ дамжуулагдана, ингэжэл мүнөөшье арбан табатай—арбан зургаатай ябаһан эдиршүүлдэ аха нүхэдэйнь дайнда дабаһан зам гайхамшагта жэшээ, хатуужалгын һургуули болоно ха юм. Юрэдөө, «Захиралта: хилэ дабан гараха» гэһэн уран һайханай фильм хүнэй, ёһотой совет хүнэй зан абариин дайнай дүлэн соогуур хатуужаһые харуулһаараа мандаа илангаяа һонирхолтойшье, үнэтэйшье гэжэ тобшолхоор.

Нүгөө талаһаа, бидэндэ, Байгалай үмэнын хүн зондо, «Захиралта: хилэ дабан гараха» гэһэн уран һайханай фильмын бүришье дүтэ, ойлгосотой байһаниинь эрсашагүй. Юуб гэхэдэ, Байгалай үмэнэһөө гараһан сэрэгшэд барууншье фронтдо, мүн япон самурайнуудтай хэһэн байлдаануудта онсо шалгараа һэн. Дэмы бэшэ эндэхи сэрэгэй округ Ленинэй орденоор шагнагдаа ха юм. Эндэл манай эсэгэ, аханар сэрэгэй һургуули гаража, эндэһээл үхэлтэ дайнай соробхилһон гал руу мордодог байһан намтартай. Тиихэдээ тус фильм манай ажабайдалда, Буряад нютагаймнайшье түүхэдэ сэхэ хабаатай болоно бшуу.

А. ЖАЛСАНОВ,
журналист.

ГАИ-гай экран

Долоон хоногой туршада харгы зам дээрэ гэнтын ушарнууд олоор тохеолдоо. Машина, мотоциклые халамгайгаар жолоодолго тэрэнэй гол шалтагаан болоно. Үнгэрэгшэ долоон хоногто тохеолдоһон 15 усалай долоониинь халамгай жолоошодой гэмээр болоо.

Хатуу хараһаа халаһан жолоошод хэды оролдооошье, харгын дүрэмые баримталжа, гэнтын ушарай аюулые зайсуулжа шадахагүй байна. Тиимэ ушар Сэлэнгын районой 4-дэхи РСУ-гай хүдэлмэрилшэн Д. Гончиковтон болоо. Д. Гончиковой мотоциклаараа гүйлгэжэ ябатарнь, ГАЗ-53 түхэлэй автомобиль гэнтэ урдаһаань гаража ерэбэ. Мотоциклаа зайлуулжа үрдиигүй машина мүргэжэрхёо. Тиигэжэ Д. Гончиков, тэрээнтэй ябаһан пассажир ехээр гэмтээ.

Дулаан сагай болоходо, мотоциклистнүүд аварн олоор хэнэ. Һогтуугаар жолоодолго, үлүүсэ түргөөр мотоциклаараа гүйлгэлгэ гол шалтагаан болоно. Улаан-Үдэ хотын 1-дэхи УМС-эй бульдозерист С. Евстифеев мотоциклаараа үлүү түргөөр габшлуулжа, тэрэнээ жолоодожо шадангүй урдаһаань ябаһан «Москвичтай» мүргэлдэшоо. Евстафеевэй хойноһоо баһал түргөөр гүйлгэжэ ябаһан дүүнь тэрэл «Москвичые» шударан дайраа. Аха Евстифеевынь, наһа бараа, үшөө хоёр пассажир ехээр гэмтэжэ, больницада ороо. Иимэл даа һалихайгаар гүйлгэхэдэ.

Мүн лэ иимэ ушарнууд Кабанскын, Сэлэнгын районуудта болоһон байна.

Н. СЕМЕНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай информационно мэдээсэл. «Түнхэнэй районой коллективүүдэй ажалай вахта» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Шалгалтын арга боломжонууд» — С. Селиврын статья. «Һайндэрые угтуулан» — Г. Шелкуновагай корреспонденци. «Баазаяа бэхижүүлхэ, кадрнуудаа хүмүүжүүлхэ» — . Сайкогой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

ШАНДААҺА ШАНГАТАН

РСФСР-эй болон СССР-эй арадуудай зунай Спартакиаданууд Олимпиин наадануудай урда тээхи жэлдэ үнгэргэгдэдэг заншалтай юм. Дүрэ бүлаалдалгын барилдаагаар, хүнгэн атлетикээр РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиаданудай түгэсхэлэй мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ, барилдаашаднай урагшагүйдэбэ, хүнгэн атледүүднай һэһэлэ һайн үрэ дүнгүүдые түйлаба гэжэ мэдээсээ һэмди.

Боксоор РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын мүрысөөн Воронеж хотын Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Соёлой ордон соо боложо, России Федерациин 40 гаран область, хизаар болон автономито республикын 155 арһан бээлэйн шадабаритад хабаадаһан байгаа.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студентнэр, СССР-эй спортын мастернууд Юрий Мангатаев, Валерий Галданов, Бадма Батуев гэгшэд энэ ехэ мүрысөөндэ республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалба. Тиихэдээ бэлигтэй бэрхэ боксернуудынай һэримжэтэй хёрхоор, эдэбхитэй һайнаар тулалдажа, ехэ амжалта түйлаа гээд онсолон тэмдэглэлтэй.

Технологическа факультедэй 4-дэхи курсын студент Бадма Батуев (63,5 килограмм) Воронеж хотын ринг дээрэ дүрбэ дахин гаража тулалдахадаа, бултандань илаад, РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ. Энэ хадаа манай бэлигтэй бэрхэ залуу боксерой, мүн тэрэнэй тренернүүд спортын мастернууд Дулзан Бабудоржиевэй болон Павел Федотовой ехэ амжалта гээшэ.

Хахад финалда Б. Батуев Краснодарай хизаарай түлөөлэгшэ—нёдондо жэл үнгэргэгдэһэн залуушуулай бүхэсоюзна III наадануудта Европын чемпион В. Шишовто шүүгдэһэн спортын мастер Сергей Конюховтой уулзаһан байгаа. Тиихэдэ манай боксер болгоомжотой наринаар наадажа, илалта түйлаад, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараһан юм. Бүхэдэлхэйн Универсиадын чемпион, СССР-эй чемпионадта бронзо медаляар шагнагдаһан С. Рогановтой (Саранск) уулзахадаа, Бадма Батуев онобшотой шанга сохилтотой байһанаа үшөө дахин элирхэйлэн харуулжа, нүгөөдэеэ гурба дахин нокдаунда оруулан, илалта түйлаһан байха юм.

1977—1978 онуудта һурагшадай дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ тэрэ хоёр удаа мүнгэн медаляар шагнагдаа һэн. «Труд» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпионой нэрэ солодо дүрбэ дахин хүртэнхэй. «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөндэ хоёр дахин шалгарһан юм. 1981 ондо Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн залуушуулай бүхэсоюзна мүрысөөндэ илажа гараһан намтартай. Киргиз арадай алдарта хүбүүн — Советскэ Союзай Герой Дуйшенкул Шопоковой дурасхаалда зорюулагдажа, урда жэлынь Фрунзе хотодо үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна мүрысөөндэ спортын хэдэн мастернуудые, тэрэ тоодо В. Рослов, А. Стрельников, В. Калиниченко гэгшэдые шүүжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэһэн...

Урда тээнь Буряад ороной боксернууд сооһоо уласхоорондын классай спортын мастер В. Стрельников, спортын мастернууд А. Жамбалов, П. Федотов, В. Намжилов гэгшэд РСФСР-эй чемпионууд болон алдартай.

Тус факультедэй 5-дахи курсын студент, спортын мастер Валерий Галданов (54 килограмм) гурбан илалта түйлаад, түгэсхэлэй мүрысөөндэ уласхоорондын классай спортын мастер, СССР-эй чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаһан Вячеслав Шулепкэтэй уулзаба. Тиихэдээ тэнсүү шанга тэмсэлдэ дүршэл ехэтэй нүхэртөө булигдаһан байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, нёдондо жэл Дагестанай АССР-эй ниислэл — Махачкала хотодо болоһон уласхоорондын мүрысөөндэ эдэ хоёрой уулзалга мүн лэ иимээр дүүрээ һэн. Тиигэжэ В. Галданов РСФСР-эй чемпионадта мүнгэн медаляар хоёрдохёо шагнагдаба бшуу. Энэнь залуушуулай дундаһаа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хоёр удаа бронзо медаляар шагнагдаһан, «Байгал» журналай шанда хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөндэ илаһан бэлигтэ боксеройнай ехэ арга боломжотой байһые үшөө дахин гэршэлэн харуулба.

Түрүүшын үдэр Ю. Мангатаев СССР-эй хоёр дахин чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер А. Клюевые илаад, удаань Яхадай АССР-эй түлөөлэгшэ А. Пахомовто (тэрэ эгээл хүнгэн хоёрдохи шагнууртэ чемпион болоо) шүүгдэжэ, табадахи һуурида гараһан байха юм.

Ингэжэ манай республикын боксернууд РСФСР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, СССР-эй VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: РСФСР-эй арадуудай VIII Спартакиадын чемпион Б. Батуев; В. Галданов, тренер П. Федотовтой хамта.

В. ПЛУТЫН фото.

УНШАГТЫ һонирхохол байхат

ШАРА ШУБУУН

Энэ нилээд томо шубуун... Тэрэниие шэгнэхэ хада гурба килограмм хүрэтэр татажа... гад. Далинуудынь далбайлга... һаа, хоёр метрһээ наашаа бо... лохо. Түхэрээн хабтагар нюур... тай, хахадтань шахуу бэлэ... гэр томо нэбтэ хараһаншу... хурса шара нюдэнүүд сэхэ г... тэхэ. Ямар нугархай хүзүүтэ... гээшэб? Бээ, хүзүүгээ огто х... дэлгэнгүй тархияа 270 градус... соо эрьелдүүлэн, тойроһон юу... мые хуу хараха шадалтай юм... гэжэ эрдэмтэд тодорхойлон... хой. Гайхамаар бэшэ гү?

Айхабтар хурса харасатай... шэмээгүйхэнөөр ниидэдэг, ... һонор һэн тула шара шу... буун эдихэ юумэеэ олохо... ябадаггүй юм. Илангала ху... гана мэтэ амитан тэрэнэй хо... болодог. Тиимэһээ шара шу... бууе аша туһатай жэгүүр... гэжэ тоолодог байна. Тэрэ... ниие хюдалга хаа хаана... хорюултай бшуу.

ФЛАМИНГО

Иимэ шубуунай тухай бэ... ееынь табисуул ехэ һонир... моор. Галуунай тухай бэе... шубуун аад, хүлнүүдэйнь ш... бэ оиншье һаа ута юм. Үр... һэн хүл дээрээ тархяа ... доороо шургуулжархёод, һу... һан шубуунай унтажашье, ... амаржашье байһые ойлгохо... аргагүй. Юрэдөө дэлхэй д... рэхи эгээл ута хүлнүүдт... шубуун гээшэ. Тиимэ байх... лаараа тэрэнэй хүзүүниинь ... һал ута байха зэргэтэй бол... но. Тэрэгүй һаа, уһанай ... рой хорхойнуудые лагаад ... жо эдибэ гээшэб. Хоншоор... одоо һагшуур шэнги, һорон... абаһан уһан соонооо юу... алдахагүй.

Фламинго Каспиин далай... Казахстанай зарим нуурн... дай эрьеэр ажамидардаг ю... Гэбэшье энэ лаал улаан ... гэтэй гоё һайхан шубуун... хүн бүхэндэ харагдаха ... дэхэнь тон бэрхэтэй. «Шэ... ехэтэй кинокамераар ... ража, буулгажа боломоор, Фла... минго уһанай эрьеын боро ... шобойтор обоолжо, тэрээн ... рээ эхэ шубуун хүлнүү... бохиилгон һуугаад, үндэг... дарадаг. Тэрээн дээрэһээ б... хын тула тархяараа газар... туладаг юм. Тиигэһээр б... гарнь үндэгэн соорожо, ... бараанууд ангайлдан бул... ха.

ТОМО БАКЛАН

Загаһаша энэ шубуун Ко... ско хахад аралһаа зүүн... Байгал далай хүрэтэр т... зуһадаг шубуун юм. Кры... Кавказда, Туркменидэ ... лэн хаана уһан, загаһан ... бэ, тэнээл үбэлжэдэг шуу... зүүниинь ута, хойшоо б... худара гаранги хүлнүү... богонихон аад, үргэн һа... далитай. Тиимэл хадаа ... лан шуумараар шунгадаг...

Волго мүрэнэй һалааную... даа томо бакланай ... үрэжэдэг газар гээшэ. ... хоёроороо ажамидардаг ... Наранай игаажа эхилхэ... хабар эртүүр, март һар... энээн уруу ниидэн ерэжэ, ... хайгаа бэлдэдэг. Модон, ... һон, эсэ эрье бакланай ... гэлдэг газар шуу. Хоюу... ехэл эбтэйхэнээр үүрхой... «барлаад», үндэгэеэ ... эхилхэ. Мэнэ һохор, ... үдэгүй дальбараануд ... һала сүмэлжэ гараха. ... хоноод байхада, тэдэнэр ... рэһэн үүрхайһаа хахасан ... дэжэ арилшаха.

Баклан шубуун үдэрэй т... шада 700 грамм хүрэтэр ... гаһа эдидэг юм гэжэ эр... тэд тайлбарилна.

ТООДОГ

Талын нүүдэлшэ шуб... Ехэнхи сагаа ябагалжа ... радаг. Арбан зургаан ... грамм хүрэтэр хүндэ б... шубуунай ниидэн дэгдэх... шэ гайтай ааб даа. ... дэгдэхын тула, ута аад, ... шье үдэгүй хүлнүүдээр... зарһаа шабхуурдан, ... удаан гүйжэ дэгдэдэг ... Гэбэшье ниидэн гэхэдээ, ... хүнгэхэнөөр дэльбэн ... шуумайха.

Хурса нюдэн, талада ... рогдошогүй боро хур... үнгэ энэ жэгүүртэние ... баа аюулта байдалһаа ... даг юм. Хоёроороо гү, ... бүлэгөөрөө үргэн тэгш... дундуур алхалалдаха. ... эрьетэһэн добуун газ... гү, али шугы бургаа... холуур бэлшэдэг шуб... Ехэл һэргэг амитан гээш... даа. Ургамалай зүйлнүүд, ... ганаан, гүрбэл, баха гэх... тэрэнэй хүнэһэн болодо...

«Эдир натуралист» журналһаа абтаба.

САГАИ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика... торнай сэлмэжэ, бүр... байха, зарим нютагууд... гаханаар бороо орохо... руун-хойноһоо секунд... 10 метр хүсэтэйгөөр... хилха. Байгалай хойто э... 12—17 градус дулаан б...

Улаан-Үдэ сэлмэжэ, б... жэ байха. Бороо оро... Баруун-хойноһоо секу... 5—10 метр хүсэтэйгөө... хилха. 19—21 градус ... байха.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ ААДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-01506. Заказ № 133. Индекс 04649.